

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Civilinės teisės ir civilinio proceso katedra**

Roko Tverijono
V kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studento

Magistro darbas

LAIDAVIMO DRAUDIMO SUTARTIS
(SURETYSHIP INSURANCE CONTRACT)

Vadovas: lekt. dr. Tomas Kontautas

Recenzentas: doc. dr. Andrius Smaliukas

Vilnius 2008

Turinys

Turinys	1
Ižanga	2
1. Laidavimo draudimo sutarties samprata ir šaltiniai	4
1.1 Laidavimo sutarties samprata	4
1.1.1. Laidavimo draudimo sutarties sąvoka	4
1.1.2. Laidavimo draudimo sutarties reikšmė	6
1.1.3. Laidavimo draudimo sutarties požymiai	6
1.1.4. Laidavimo draudimo sutarties atribojimas nuo panašių institutų	7
1.1.5. Laidavimo draudimo sutarčių klasifikacija	15
1.2. Laidavimo draudimo sutarties šaltiniai	18
2. Laidavimo draudimo sutartinių santykių dalyviai (jų tarpusavio pareigos)	20
3. Esminės laidavimo draudimo sutarties sąlygos	22
3.1. Draudimo interesas (draudimo objektas)	22
3.3. Laidavimo draudimo rizika	23
3.4. Laidavimo draudimo laikotarpis	24
4. Draudimo sutarties aiškinimas	26
5. Draudimo sutartinių santykių dalyvių teisės ir pareigos	27
5.1. Draudėjo ikisutartinės pareigos	27
5.2. Draudiko ikisutartinė pareigos	32
5.3. Naudos gavėjo ikisutartinės pareigos	34
6. Draudimo sutarties šalių teisės ir pareigos galiojant draudimo sutarčiai	35
6.1. Draudiko sutartinės pareigos	35
6.2. Draudėjo sutartinės pareigos	40
6.3. Naudos gavėjo teisės ir pareigos	43
7. Laidavimo draudimo sutarties pakeitimas ir nutraukimas	45
8. Laidavimo draudimo sutarties šalių ginčai	48
Išvados	50
Literatūros sąrašas:	51
Santrauka	54
Summary	55

Ižanga

Laidavimo draudimo sutarčių poreikis juntamas ne tik vykdant muitinės procedūras, organizuojant keliones turistams, tvarkant pavojingas atliekas ar vykdant viešuosius pirkimus, bet, iš principo, vykdant bet kokią veiklą, kuria kitai šaliai įsipareigojama pagal sutartį. Kad laidavimo draudimo sutartis yra svarbus komercinės veiklos elementas, įrodo ne tik dešimtimis milijonų iš laidavimo draudimo grupės kasmet skaičiuojamos draudimo įmokos ir išmokos, bet ir bankroto procedūros kurias jau sukėlė ir potencialiai kelia draudimo bendrovių prisiimti įsipareigojimai, atsirandantys laidavimo draudimo sutarčių pagrindu¹. Šis magistro darbas gali būti naudingas tiek draudimo bendrovėms, kurios parengia ne visiškai protingas bei korektiškas standartines laidavimo draudimo sutarties sąlygas (draudimo taisykles)², tiek naudos gavėjui, siekiančiam apsisaugoti nuo nuostolių bei pretenduojančiam į draudimo išmoką, tiek ir draudėjui, kurį domina gynimosi būdai nuo draudimo bendrovės ar kreditoriaus pretenzijų.

Kadangi darbo tema itin trūksta literatūros bei pozityviosios teisės normų, bei esant pačiam institutui labai miglotam, stengtasi atskleisti laidavimo draudimo esmę ir prigimtį, palyginti laidavimo draudimo sutartį su kitais panašiais institutais. Iš esmės todėl buvo kur kas labiau gilintasi į sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimo porūšį, tik vietomis aptariant kai kuriuos nemažiau reikšmingo įsipareigojimų įvykdymo muitinei laidavimo klausimus. Ne paskutinį vaidmenį suvaidino ir darbo autoriaus galimybė nuolat praktikuoti sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimo klausimais vienoje iš ne gyvybės draudimo bendrovių bei noras ne save „perlaužti“ muitų teisės srityje, bet pasigilinti į sutartines prievoles bei iš jų pažeidimo atsirandančią civilinės atsakomybės prievolę. Atskleidus laidavimo draudimo sutarties esmę, pabandyta laidavimo draudimo sutartį įvertinti per klasikinių draudimo sutarties institutų taikymo prizmę. Šiuo tikslu nagrinėti draudimo sutarties esminių sąlygų ypatumai laidavimo draudimo sutartyje, draudimo sutarties pripažinimo negaliojančia, sutarties sustabdymo, pakeitimo, nutraukimo, taip pat svarbesnių draudimo sutarties šalių bei naudos gavėjo pareigų pasireiškimas laidavimo draudimo sutartyje, pabandyta atskleisti šių subjektų tarpusavio teisinį santykį.

¹ LR draudimo priežiūros komisijos duomenimis draudimo įmokos Lietuvos draudimo rinkoje 2002 - 2006 m. svyravo atitinkamai nuo 27 iki 45 milijonų litų, o išmokos atitinkamai sudarė nuo 6 iki 15 milijonų litų. [interaktyvus] [žiūrėta 2008 m. kovo 27 d.]. <http://www.dpk.lt/files/apzvalga/apzvalga2006.pdf>

² Žr. p. 45.

Bandant atskleisti laidavimo draudimo esmę ir prigimtį, naudojamas lyginamasis metodas, pasireiškiantis tiek nusakant ES šalių laidavimo draudimo teisinio reglamentavimo pagrindus, tiek bandant palyginti laidavimo draudimą su kitais panašiais institutais. Visgi darbe dominuoja analitinis bei loginis- sisteminis tyrimo metodas. Pasitelkiant šiuos metodus nustatomas asmenų, turinčių suinteresuotumą laidavimo sutarties sąlygomis teisinis santykis, aptariamai esminių draudimo sutarties sąlygų ypatumai laidavimo draudimo sutarties atveju, įvertinamos galimybės laidavimo draudimo sutartį pripažinti negaliojančia, pakeisti, sustabdyti ar nutraukti, taip pat pritaikyti *uberrima fides* principą. Įvertinant šalių teises ir pareigas pagal laidavimo draudimo sutartį, vėlgi, daugiausia buvo naudojami loginis- sisteminis bei analitinis tyrimo metodai.

Deja, darbo autoriui nepavyko aptikti bent kiek išsamesnių teisės mokslininkų tyrimų laidavimo draudimo sutarties tema, todėl sudėtinga įvertinti darbo pagrįstumą ir išsamumą palyginant jį su kitais darbais. Esant tokiai situacijai, darbas laikytinas visiškai originaliu.

Kaip minėta, darbo tema nelepina teisės šaltinių gausa. Laidavimo draudimo sutarties prigimties bei esmės atskleidimui, o taip pat lyginant laidavimo draudimą su į jį panašiais institutais, naudinga buvo Europos draudimo ir profesinių pensijų priežiūros komisijos atlikta (*angl.-Comitee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors*), (toliau- CEIOPS)³ studija dėl Laidavimo draudimo Europos ekonominėje erdvėje. Nagrinėjant bendrųjų draudimo sutarčių nuostatų taikymo galimybes laidavimo draudimo sutarties atveju, remtasi Lietuvos Respubliko draudimo įstatymu⁴, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu⁵, Tomo Kontauto monografija „*Draudimo sutarčių teisė*“⁶. Kvalifikuojant susiklosčiusius teisinius santykius tarp suinteresuotų laidavimo draudimo sutartimi subjektų, taip pat suvokiant instituto esmę bei analizuojant laidavimo draudimo sutarties negaliojimo, pakeitimo, nutraukimo ir sustabdymo klausimus, ypač vertinga pasirodė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus kolegijos (*toliau- LAT CBS*) praktika laidavimo draudimo klausimais. Nagrinėjant konkrečias šalių ir kitų, laidavimo draudimo sutartimi suinteresuotų asmenų pareigas, neapseita be draudimo bendrovių patvirtintų standartinių laidavimo draudimo sutarčių sąlygų (sutartinių įsipareigojimų įvykdymo laidavimo draudimo taisyklių, įsipareigojimų muitinei įvykdymo draudimo taisyklių).

³ Report (Suretyship insurance in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages). CEIOPS.

⁴ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. (Valstybės žinios. 2003, Nr. 94-4246).

⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. (Valstybės žinios. 2000, Nr. 74).

⁶ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007.

1. Laidavimo draudimo sutarties samprata ir šaltiniai

1.1 Laidavimo sutarties samprata

Kad atskleistume laidavimo draudimo sutarties sampratą, būtina pateikti laidavimo draudimo sutarties sąvoką, reikšmę, kitaip tariant aptarti funkcijas, kurias atlieka laidavimo draudimas, apžvelgti laidavimo draudimo sutarties požymius, taip pat atriboti laidavimo draudimą nuo panašių institutų bei pabandyti suklasifikuoti laidavimo draudimo sutartis pagal įvairius kriterijus.

1.1.1. Laidavimo draudimo sutarties sąvoka

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos teisės aktai neįtvirtina laidavimo draudimo sutarties sąvokos. Visgi laidavimo draudimo sutarties sąvoką galima sukurti iš bendrųjų draudimo sutartis reglamentuojančių Lietuvos Respublikos civilinio kodekso normų bei Draudimo priežiūros komisijos nutarimo, kuris apibūdina negyvybės draudimo grupes⁷. Civilinio kodekso 6. 987 str. 1 d. numato, jog draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai, draudėjui arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje numatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar sutartyje numatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis. Tai yra universalioji draudimo sutarties sąvoka, kuri pateikia tik draudimo sutarties sampratą, tačiau nepretenduoja įvertinti laidavimo draudimo sutarties specifikos. Štai Draudimo įstatymo 7 str. 3 d. 15 p. priskiria laidavimo draudimą prie negyvybės draudimo grupių, tačiau nei šis įstatymas, nei kiti teisės aktai neapibūdina laidavimo draudimo nei kaip sutarties, nei kaip draudimo grupės. Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisija (toliau- DPK) aukščiau minėtame nutarime⁸ detalizuoja laidavimo draudimą, pasakydama, jog laidavimo draudimo grupė apima tokias draudimo rūšis, kuriose draudimo įmonė įsipareigoja išmokėti išmoką dėl nuostolių, susijusių su draudėjo (apdraustojo) prievolių neįvykdymu. Taip pat numatyta, kad šios grupės

⁷Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisijos 2004 m. kovo 23 d. nutarimo Nr. N-33 „Dėl gyvybės draudimo šakos ir ne gyvybės draudimo šakai priskiriamų grupių aprašymo patvirtinimo“ 20 punktas. (Valstbės žinios. 2004 Nr. 47-1576).

⁸Ibidem.

draudimo rūšių objektas negali būti susijęs su bet kokios rūšies kreditu ar paskola bei jos gražinimu, profesine bei deliktine civiline atsakomybe. Laidavimo draudimo grupė apima:

- a) tiesioginį laidavimo draudimą;
- b) netiesioginį laidavimo draudimą.⁹

Taigi laidavimo draudimo sutartį galėtume apibrėžti, sakydami, kad *laidavimo draudimo sutartimi draudikas įsipareigoja už draudimo sutartyje numatytą įmoką sumokėti trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, draudimo sutartyje numatytą draudimo išmoką, kai draudėjas neįvykdė savo prievolių, ir tai yra draudžiamasis įvykis*. Panašiai laidavimo draudimo sutartis apibrėžiama ir draudimo bendrovių patvirtintose sutartinių prievolių laidavimo draudimo taisyklėse¹⁰.

Siekiant geriau įsisavinti laidavimo draudimo esmę, būtina pasidomėti kaip vystėsi šis institutas. Laidavimas kaip draudimo grupė pirmą kartą minima 1996 m. draudimo įstatyme¹¹, įvardijant laidavimo draudimą kaip vieną iš draudimo rūšių. Tais pačiais metais buvo priimtas Valstybinės draudimo priežiūros tarnybos prie finansų ministerijos valdybos nutarimas¹², kuriame laidavimo draudimo grupė įvardijama kaip apimanti tokias draudimo rūšis, kuriose draudimo įmonė įsipareigoja dalinai ar visiškai kompensuoti nuostolius susijusius su draudėjo prievolių nevykdymu. Istoriskai vertinant pasikeitimus, jų sureikšminti nederėtų, kadangi jau 1996 m. priimtame Draudimo įstatyme¹³ buvo numatyta, jog laidavimo draudimo grupė negali būti įtraukta kaip papildoma į kitas grupes, (pavyzdžiui į civilinės atsakomybės draudimo grupę), tuo tarpu uždraudimas laiduoti už paskolos ar kredito gražinimą aiškintinas tuo, jog nesant tokio uždraudimo, laidavimo draudimas susijęs su kredito draudimo grupe¹⁴. Tai galimai susiję su tuo, kad dalis draudikų nebūtų pageidavę užsiimti tiek laidavimo draudimu, tiek kredito draudimu.

⁹ Toks laidavimo draudimo skirstymas įtvirtintas dar 1991m. Europos ekonominės bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl tiesioginio draudimo, išskyrus gyvybės draudimą, 1 priedo 15 punkte. 1991 m. birželio 20 d. Tarybos direktyva Nr. (91/371/EEB) dėl Europos ekonominės bendrijos ir Šveicarijos konfederacijos susitarimo dėl tiesioginio draudimo, išskyrus gyvybės draudimą, įgyvendinimo. Oficialus leidinys L 205, 27.7.1991, p. 48–48.

¹⁰ UAB „PZU Lietuva“. Sutartinių prievolių laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.pzu.lt/?pid=231&id=35>.

¹¹ 1990 m. draudimo įst. redakcija neišskyrė laidavimo draudimo kaip atskiros draudimo grupės. (Valstybės žinios. 1990, Nr. 28-674).

¹² Valstybinės draudimo priežiūros tarnybos prie finansų ministerijos valdybos 1996 m. gruodžio 11 d. nutarimas Nr. 12 „Dėl gyvybės draudimo šakos ir ne gyvybės draudimo šakai priskiriamų draudimo grupių aprašymo“ 15 punktas.

¹³ 1996 m. Draudimo įstatymas. (Valstybės žinios. 1996, Nr. 73-1742).

¹⁴ Laidavimo ir kredito draudimo grupių skirtumai aptarti toliau (Žr. p. 11-13).

1.1.2. Laidavimo draudimo sutarties reikšmė

Laidavimo draudimo sutarties reikšmė pasireiškia funkcijas, kurias atlieka laidavimo draudimas. Tiesioginė draudimo funkcija - rizikos perėmimas ir paskirstymas¹⁵. Ji tinka ir laidavimo draudimo atveju, kadangi draudimo bendrovė prisiima riziką dėl draudėjo įsipareigojimų nevykdymo, savo ruožtu iš gautų draudėjų įmokų išmokėdama išmokas nuostolius patyrusiam naudos gavėjui. Iš netiesioginių draudimo funkcijų laidavimo draudimo atveju labiausiai pasireiškia pasitikėjimo draudėjui suteikimo bei lėšų išlaisvinimo funkcijos. Laidavimo draudimas suteikia draudėjui galimybę už sąlyginai nedidelę laidavimo draudimo kainą vykdyti savo veiklą, nekaupiant didelių finansinių rezervų, bei leidžia naudos gavėjui drąsiai įgyvendinti įvairius verslo projektus pasitelkiant draudėją, žinant kad nuostolius, jei tokie atsirastų, atlygins draudimo bendrovė, kuri tik labai retais atvejais gali turėti mokumo problemų.

1.1.3. Laidavimo draudimo sutarties požymiai

Draudimo sutartis įprastinis sandoriu, iš kurio atsirandanti prievolė mokėti draudimo išmoką laikytina sąlygine prievole¹⁶. Laidavimo draudimo sutarčiai iš esmės būdingi visi požymiai, kurie apskritai būdingi draudimo sutarčiai, t.y. ji laikoma atskira dvišale rizikos sutartimi, yra atlygintinė, sudaroma prisijungimo būdu paprastos rašytinės formos¹⁷. Pažymėtina, jog laidavimo draudimo sutartis ne visada būna sudaromos prisijungimo būdu, Laidavimo draudimo sutartis sudaroma kaip tik draudimo bendrovei pateikus ofertą, draudėjui akceptuojant draudimo pasiūlymą, tačiau kartais gali būti sudaromos derybų būdu. Taip yra, kadangi naudos gavėjas priima tik tokius laidavimo raštus, kurie yra išduodami pagal jo suformuluotas sąlygas¹⁸. Taigi dažnai draudėjas, norėdamas gauti laidavimo draudimo polisą, „atsineša“ pas draudiką tam tikrus reikalavimus, sąlygas, iškeltas naudos gavėjo, be kurių laidavimo draudimo sutarties sudarymas vargu ar būtų įmanomas¹⁹.

Pažymėtina, kad draudimo sutartis yra fiduciarinio pobūdžio: draudimo sutarties šalių santykiai grindžiami visišku apibūsiu pasitikėjimu (*lot. Uberrima fides*). Jis reiškia, jog

¹⁵ KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007p. 25.

¹⁶ Ibidem, p. 28.

¹⁷ Ibidem, p. 31.

¹⁸ Laidavimo raštas- tai dokumentas išduodamas naudos gavėjui ir patvirtinantis laidavimo draudimo sutarties sudarymo faktą, žr. p. 26, 32.

¹⁹ Pavyzdžiui, draudėjas reikalauja, kad laidavimo draudimas galiotų ne trumpiau nei tam tikra data nurodyto termino suėjimas arba draudikas įsipareigotų mokėti pagal pirmą naudos gavėjo pareikalavimą.

draudėjas privalo atskleisti būtiną rizikos įvertinimui ir sutarties sudarymui informaciją, taip pat teikti informaciją draudikui ir sutarties galiojimo metu apie aplinkybes, kurios didina riziką. Už šių pareigų tyčinį nesilaikymą LR CK 6.993 ir 6.1010 str. numato draudiko teisę reikalauti sutartį pripažinti negaliojančia, nutraukti draudimo sutartį, atsisakyti mokėti draudimo išmoką²⁰. Pagal laidavimo draudimo sutartį draudikas tokių svertų kaip ir neturi, kadangi vadovaujantis LAT CBS konstatuotu draudimo ir laidavimo teisinių santykių savarankiškumu, draudikas jau sudarė laidavimo sutartį su kreditoriumi, pagal kurią įsipareigoja mokėti išmoką, įvykus draudžiamajam įvykiui, nepriklausomai nuo laidavimo draudimo sutarties galiojimo. Iš esmės draudikas tik hipotetiškai galėtų reikalauti papildomos įmokos iš draudėjo, jei jis neatskleidė informacijos. Tačiau itin aktualiais atvejais, kuomet draudikas rėmėsi draudėjo sukčiavimu, apgaule kaip sandorio pripažinimo negaliojančiu pagrindais, taip tikėdamasis išvengti draudimo išmokos mokėjimo, teismai atmetė tokius argumentus. Teismo buvo motyvuota tuo, kad laidavimo draudimo sutarties pripažinimas negaliojančiu, nedaro įtakos laidavimo teisiniams santykiams tarp draudiko (šiuo atveju kaip laiduotojo) ir naudos gavėjo²¹. Taigi laidavimo draudimo sutarties atveju tik labai ribotą efektą turi *uberrima fides* doktrinos taikymas.

1.1.4. Laidavimo draudimo sutarties atribojimas nuo panašių institutų

Kaip pažymima Europos draudimo ir profesinių pensijų priežiūros komisijos atliktoje studijoje (*angl.- Comitee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors*) apie laidavimo draudimą Europos ekonominėje erdvėje, laidavimo draudimas ženkliai skiriasi nuo kitų draudimo grupių. Šie skirtumai ypatingai išplaukia iš laidavimų neišskirtinumo, kadangi, priešingai, nei klasikinio draudimo atveju, kurį gali suteikti tik draudimo bendrovė, laiduotoju kaip prievolės įvykdymo užtikrintoju iš esmės gali bet kuris fizinis ar juridinis asmuo. Be to, laidavimas kaip vienas iš prievolių užtikrinimo būdų egzistavo anksčiau nei buvo išrašinėjami laidavimo draudimo polisai²².

ES valstybės narės yra pasidalinusios į dvi grupes:

a) vienos valstybės yra sukūrusios specifines taisykles laidavimo draudimui, taip atskirdamos laidavimo draudimą nuo kitų laidavimų ir priartindama jį prie draudimo;

²⁰ ZAVACKAS, Kazimieras. *Uberrimae fidei* principo turinys draudimo sutartiniuose teisiniuose santykiuose. *Jurisprudencija* 5(95), 2007 m., p. 86.

²¹ Žr p. 20.

²² Report. *Suretyship in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages*. CEIOPS, p. 6.

b) kitos valstybės, atvirkščiai, nepriėmė jokių specifinių taisyklių laidavimo draudimui, taikydamos laidavimų nuostatas bei išryškindamos vienintelį skirtumą, kad viena iš laidavimo draudimo sutarties šalių yra draudimo bendrovė²³.

Ieškant skirtumų tarp laidavimo draudimo sutarties ir paprasto laidavimo, pastebėtina, kad laidavimas, paprastai tariant, apibrėžiamas kaip laiduotojo pareiga sumokėti skolą kreditoriui, jei skolininkas to nepadaro.

Kai kurių šalių teisė visgi atskiria laidavimą nuo laidavimo draudimo, motyvuojant, kad laidavimas yra dažnai apibūdinamas kaip papildomas skolininko įsipareigojimas, kai tuo tarpu laidavimo draudimas neturi šios papildomos prigimties, o griežtai tariant, yra susijęs su laidavimo draudimo sutartimi. Be to, laidavimo sutartis sieja skolininką ir kreditorių, tuo tarpu laidavimo draudimo pagrindu dažniausiai, nors ne visuomet, draudikas išduoda polisą konkretų prievolinį įsipareigojimą turinčiam skolininkui²⁴.

Ir nors teisės sistemose pripažįstama, jog šios dvi sutartys turi keletą teisinių formalių skirtumų, tačiau iš principo, tiek laidavimas, tiek laidavimo draudimas atlieka tokias pačias ekonomines funkcijas. Pavyzdžiui Ispanijos teisėje pripažįstama, jog pagrindas įsikišti draudikui yra naudos gavėjo patirti nuostoliai, kai tuo tarpu pagrindas atsirasti laiduotojo prievolei yra paprastas skolininko prievolės neįvykdymas. Tačiau praktikoje paprastai būna, jog prievolės neįvykdymas padaro nuostolių kreditoriui²⁵.

Kitose sistemose, kaip minėta, laidavimo draudimas yra laidavimas, kuris išsiskiria tik tuo, kad draudimo bendrovė yra laiduotojas. Austrijoje laidavimo draudimas ir laidavimas reguliuojami skirtingų aktų, tačiau šios taisyklės iš esmės yra suderintos. Suomijos teisės aktuose taip pat šie santykiai yra reguliuojami skirtingais dokumentais, tačiau nuostatos yra iš esmės panašios, todėl iš naudos gavėjo pozicijos žiūrint, nėra skirtumo tarp šių dviejų institutų²⁶.

Kai kurios valstybės užima tarpinę poziciją, pavyzdžiui, D. Britanijos teisės aktai skiria laidavimo draudimą kaip tokį, kuriuo draudikas sumoka pirmajam laiduotojui, kuris sumokėjo skolininko skolą (*angl.- sub-suretyship*)²⁷. Tokį laidavimo draudimą D. Britanijos teisės aktai rezervuoja išimtinai draudimo bendrovėms, bei verčia laikytis draudimo įstatymo

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*, p. 7

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*., p. 9

²⁷ LR civilinio kodekso 6 knygos komentare taipogi yra numatyta laiduoti už laidavimo prievolės įvykdymą, įvardijant tai kaip dvigubą draudimą. MIKELĖNAS, V. ir kt. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. I tomas, Pirmasis leidimas, Vilnius: Justitia, 2003, p. 119.

reikalavimų (*angl.- to comply with insurance policy act*). Šiuo atveju, laidavimo draudimas skiriasi nuo standartinių laidavimų. Tuo tarpu kitus laidavimus, arba garantijų sutartis (*angl.- commercial guarantee*), kuriomis laiduotojas garantuoja už skolininko skolas, gali išduoti tiek draudimo bendrovės kaip laidavimo draudimo polisus, tiek ir bet kuris fizinis ar juridinis asmuo kaip paprastą laidavimą. Šiuo atveju laidavimo draudimas nesiskiria nuo paprastų laidavimų²⁸.

Be skirtumų teisės aktuose, kurie neretai yra labai „silpni“, yra nuomonių, kad atskyrimas glūdi prievolės pobūdyje. Kai kuriose šalyse laiduojant už profesionalų skolas (nekilnojamo turto agentų, rangovų ar /ir už skolas viešoms institucijoms ir profesionalams, laidavimai negali būti išduoti nelicenzijuotų asmenų (*angl. - private persons*)²⁹.

Draudimo teisės literatūroje taip pat yra bandoma atriboti draudimą nuo laidavimo³⁰. Autoriai pastebi, kad draudimas yra atlygintinas sandoris, kurio kaina nustatoma atsižvelgiant į rizikos laipsnį, tuo tarpu laidavimas paprastai išduodamas be jokio mokesčio. Be to, kai sudaroma draudimo sutartis, joje teisės ir pareigas turi tik dvi šalys- draudėjas ir draudikas, tuo tarpu laidavimo atveju turime trišalį susitarimą -skolininką, kreditorių ir laiduotoją.

Draudimo sutartys yra spekuliatyvūs dalykai (*angl.- matters of speculation*), kuomet asmuo, norintis gauti draudimą, žino riziką, o draudikas nežino arba žino ją ne taip gerai kaip draudėjas. Taigi draudėjas tą riziką pristato draudikui kaip verslo sandorį, o draudikas įvertinęs riziką nustato tinkamą atlyginimą už prisiimtą riziką, įsipareigodamas padengti nuostolius dėl tam atsiradus tam tikroms aplinkybėms. Laidavimo atveju paprastai, kreditorius nesikreipia į laiduotoją ir jam nepristato galimos rizikos. Kita vertus, laidavimas yra susitarimas tarp kreditoriaus, skolininko ir laiduotojo, kuriuo laiduotojas įsipareigoja įvykdyti prievolę ar padengti skolą už skolininką. Laidavimas paprastai atsiranda „iš draugystės skolininkui“, o ne kaip derybų rezultatas su kreditoriumi, ar dėl to kad kreditorius už tai laiduotojui sumokėtų. Ši rizika paprastai yra žinoma laiduotojui, ir aplinkybės paprastai rodo, kad ši rizika buvo įvertinta, aptarta, ir laiduotojas įsitikina, kokią riziką jis prisiima³¹. Pastebima, kad susitarimuose dėl laidavimo, nėra numatoma asmens už kurį laiduojama pareiga atskleisti laiduotojui faktus, reikšmingas aplinkybes, sutartis. Tai leidžia kartais (nors

²⁸ Report. *Suretyship in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages*. CEIOPS, p. 8

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ LAWRY, John Lawry; RAWLING, Philip. *Insurance law: cases and materials*. Hart publishing, 2004, p. 24-25

³¹ *Ibidem*, p.24.

ne visada) atskirti laidavimą nuo draudimo. Taigi tik draudimo sutartis reikalauja „uberrima fides“ iš draudėjo pusės³².

Ieškant laidavimo draudimo skirtumų nuo kitų draudimo sutarčių, pastebėtina, kad kai kuriuose šalyse laidavimo draudimo sutartys (*angl.- policies*) yra draudimo sutarčių objektas pagal draudimo įstatymą, be jokių specialių charakteristikų. Suomijoje draudimo bendrovės vykdydamos draudimo veiklą, gali išvengti šio įstatymo taikymo. Kitose šalyse laidavimo draudimas reglamentuojamas kitais aktais³³. Prancūzijoje, kur kiti aktai reglamentuoja laidavimo draudimą, taip pat reglamentuojama banko garantija (*angl.-suretyship*), laidavimo draudimui netaikomos arba nėra privalomos nuostatos Draudimo kodekso nuostatos dėl ieškinio senaties, pretenzijos pareiškimo terminų, rizikos padidėjimo. D. Britanija įtvirtina tarpinį variantą - laidavimo draudimą reguliuojamą Draudimo įstatymu (*angl.- insurance policy act*) bei kitas garantijų sutartis, nereguliuojamas Draudimo įstatymu.

Lietuvoje laidavimas ir laidavimo draudimas iš esmės nesiskiria. Laidavimo draudimas kaip ir laidavimui yra taikomos tos pačios Civilinio kodekso nuostatos, be to, šie institutai yra skirti tiems patiems tikslams įgyvendinti- apsaugoti kreditorių nuo neigiamų padarinių skolininkui neįvykdžius savo prievolės. Vienintelis skirtumas yra tas, kad laidavimu kaip draudimu gali verstis tik specialūs subjektai- draudimo bendrovės, kurios išduoda draudimo polisus atlygintinai, tuo tarpu laiduotoju gali būti bet kuris asmuo, jei tai neprieštarauja jų specialiam civiliniam veiksniumi. Civilinio kodekso prasme laidavimas gali būti tiek atlygintinas, tiek neatlygintinas³⁴. Vėlgi tai kad draudimo bendrovė veikia pagal draudimo veiklą reglamentuojančius specialius teisės aktus, nereiškia, kad netaikomas Civilinis kodeksas laidavimo draudimo teisiniams santykiams³⁵.

Kaip minėta, Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjas pasirinko atskirą licenzijavimą kiekvienos draudimo grupės³⁶, todėl nuosekli yra ir DPK minėto nutarimo nuostata, draudžianti laidavimo draudimo objektą sieti su bet kokios rūšies kreditu ar paskola bei jų

³² Tiesa reikia pastebėti, kad šioje vietoje autoriai lygina draudimo sutartį su laidavimu (garantija) abstrakčiai, o ne konkrečiai laidavimo draudimą.

³³ Paprastai Civiliniais kodeksais.

³⁴ MIKELĖNAS V. ir kt. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. I tomas, Pirmasis leidimas, Vilnius: Justitia, 2003, p. 118.

³⁵ Lietuvos aukščiausias teismas konstatavo, kad draudimo bendrovei laiduojant taikomos Civilinio kodekso nuostatos, reglamentuojančios laidavimą. LAT CBS teisėjų kolegijos 2000 m. lapkričio 20d. nutartis c.b. UAB „Balticums draudimas“ v. V. Mažeikos IĮ, Nr. 3K-3-31227/2000, p. 4.

³⁶ Nei ES teisės aktai, nei minėtas susitarimas tarp šalių neįpareigoja išdavinėti atskirų licenzijų kredito draudimo ir laidavimo draudimo atveju, pasakant, jog šioms draudimo grupėms gali būti išduota viena licenzija.

gražinimu. Tokiu atveju tikslinga aptarti laidavimo ir kredito draudimo skirtumus, ypač turint omenyje, kad kai kurios valstybės išduoda vieną bendrą licenziją šioms draudimo grupėms.

Šiam tikslui pasitarnauja CEIOPS studija, kuri analizuoja valstybių praktiką šiais klausimais bei išvelgia šiuos skirtumus:

1. Kai kuriose valstybėse pripažįstama pozicija, jog kredito laidavimo draudimo atveju apdraustasis (*angl.- policy holder*) yra naudos gavėjas, tuo tarpu, asmuo, kurio įsipareigojimų nevykdymas yra apdraustas, laikomas trečiaja šalimi poliso atžvilgiu;
2. Laidavimo draudimo atveju, apdraustasis (*angl.- policy holder*) yra skolininkas, kurio įsipareigojimų nevykdymas yra apdraustas, kai tuo tarpu naudos gavėjas yra trečioji šalis draudimo kažkieno kito naudai³⁷.

Taigi abu tipai susiję su prievolėmis tarp dviejų šalių, abejais atvejais prievolės kreditorius yra naudos gavėjas draudimo atžvilgiu, tačiau poliso turėtojas kredito draudimo atveju yra kreditorius, kai tuo tarpu laidavimo draudimo atveju – skolininkas³⁸. Be to, kai kurios šalys laidavimo draudimą apibūdina kaip trišalį susitarimą, tuo tarpu kredito draudimo atveju sutartis visuomet laikoma turinti tik dvi šalis³⁹.

Taip pat kredito ir laidavimo draudimas yra atskiriamas pagal skolų, apsaugomų draudimo apsauga, skaičių. Daugumoje valstybių kredito draudimas yra išvystytas pramoninėje ir komercinėje srityje, užtikrinant visą ar dalį draudėjo nuostolių, jeigu vienas iš jo klientų neįvykdo savo prievolių. Taigi kredito draudimu yra draudžiamas didelis kiekis

³⁷ Report. Suretyship in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages. CEIOPS, p. 10.

³⁸ Nors kredito draudimo atveju kreditorius yra poliso turėtojas, situacija laidavimo draudimo atveju neretai būna įvairi. Tai susiję su tuo, jog poliso turėtojas, ir pati poliso turėtojo samprata, ne visada yra vienoda. Dėl to kai kuriuose laidavimo draudimo atvejuose (statybos rangovų prievolių laidavimo draudimo atveju), draudikas yra pasirenkamas skolininko (rangovo), kai tuo tarpu įmoka sumokama kreditoriaus (būsto pirkėjo), taigi sudėtinga pasakyti, kas yra poliso turėtojas šiuo atveju. Kituose situacijose, pavyzdžiui būsto paskolos draudimo (*angl.-suretyship of bank credits*) atveju susiklosto priešinga situacija, t.y. draudikas yra pasirenkamas kreditoriaus (banko), o pareigą sumokėti draudimo įmoką turi skolininkas (paskolos gavėjas). Kitais atvejais, pavyzdžiui laiduojant, kad nuomininkas sumokės nuomos mokesť kreditoriui, poliso turėtojas ir įmokos mokėtojas gali būti tiek skolininkas (nuomininkas), tiek kreditorius. Didžiojoje Britanijoje, kur apdraustasis paprastai yra prievolės kreditorius, ir kur laidavimo draudimas kaip toks reiškia draudėjo (apdraustojo) nuostolių draudimą, kai skolininkai įsipareigoja sumokėti pagal laidavimo sutartis (*angl.- commercial guarantee*) sudarytas tarp skolininko ir kreditoriaus. Panaši situacija yra kitose valstybėse (Danija), kur laidavimo draudimas yra apibūdinamas kaip dengiantis nuostolius trečiajai šaliai dėl sutartinės prievolės neįvykdymo. Šiais atvejais skolininkais paprastai net nėra informuotas apie laidavimo draudimo buvimą, taigi ir negali būti poliso turėtoju. Report. *Suretyship in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages*. CEIOPS, p. 12.

³⁹ Report. *Suretyship in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages*. CEIOPS, p. 10.

skolų, kas ne visada būna laidavimo draudime. Skolų daugetas gali būti ne tik, kai skolos yra susijusios su tuo pačiu skolininku, bet ir su tuo pačiu kreditoriumi⁴⁰.

Keletoje valstybių, kuomet pagrindinė prievolė yra paskola, ši prievolė gali būti apdrausta tiek kredito, tiek ir laidavimo draudimu, priklausomai nuo to, kas yra poliso turėtojas bei priklausomai nuo susitarimo tarp draudiko ir kreditoriaus prigimties⁴¹.

Kai kuriose valstybėse laidavimo draudimu draudžiami įsipareigojimai, atsirandantys ne tik paskolos ar kredito skolos, bet taip pat ir bendresni sutartiniai įsipareigojimai, įskaitant prievolės ką nors padaryti, pervesti pinigus į banko sąskaitą (pavyzdžiui pinigine prievolė mokėti nuomos mokesčių) ar grąžinti lėšas (finansinis draudimas kai kurių profesionalų)⁴². Tačiau atskyrimas atrodo dar mažiau įtikinamas kai laidavimo draudimu užtikrinamos ne paslaugų teikimo sąlygos, bet pats paslaugų apmokėjimas, kaip kad, pavyzdžiui, Prancūzijoje privačių darbo sutarčių laidavimo atveju, laiduojama, kad darbo sutartys bus apmokėtos⁴³. Tarkim įdarbinimo agentūrų, modelių agentūrų ir kt. laidavimo draudimas dėl atlyginimo sumokėjimo, kelionių agentūrų laidavimai, dengiantys atlikimą pažadėtų paslaugų, atliekų tvarkytojų operatorių (tokie raštai Prancūzijoje išduodami tik pagal laidavimo draudimo polisus). D. Britanijoje dar yra išduodami ištikimybės raštai (draudžiamasis įvykis yra darbuotojo, užimančio tam tikras pareigas, žalos padarymas įmonei), muitinės raštai, paleidimo už užstatą laidavimo raštai. Šios skolos yra dengiamos laidavimais bet ne paskolomis (*angl.- loan debts*), taigi su tuo susijęs draudimas negalėtų pasireikšti kredito draudimo klasėje⁴⁴.

Be to, tarp laidavimo ir kredito draudimo išvelgiami skirtumai, priklausantys nuo draudiko įsikišimo momento. Kredito draudimo atveju aplinkybės, kurioms esant įsikiša draudikas, dažnai būna nemokumas; tuo tarpu laidavimo draudimo atveju draudikas įsikiša skolininkui neįvykdžius savo prievolės (tai gali išplaukti tiek dėl nemokumo, tiek dėl kitų priežasčių). Visgi kartais kredito draudimo atveju yra platesnės galimybės įsikišti draudikui, nei nemokumas, ir yra artimesnės skolininko prievolės neįvykdymui⁴⁵.

⁴⁰ Skolos susijusios su tuo pačiu asmeniu, kai kalbame apie vadinamuosius profesionalų laidavimus (*angl.- suretyships of professionals*), tuo tarpu skolos su tuo pačiu kreditoriumi paprastai būna susijusios būsto paskolų draudimo atveju (*angl.- suretyships of bank credits*). *Ibidem*, p. 13.

⁴¹ *Ibidem*, p. 13

⁴² Pirmuoju atveju pasireiškia kaip tam tikra pinigine prievolė, pavyzdžiui mokėti nuomos mokesčių, kitu atveju kaip tam tikros srities profesionalų finansinių prievolių užtikrinimas (*angl.- financial covers of some professionals*). *Ibidem*.

⁴³ Prancūzijos civilinis kodeksas 1799-1 str.

⁴⁴ Report. *Suretyship in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages*. CEIOPS, p. 14.

⁴⁵ *Ibidem*.

Pastebėtina, kad taisyklės nustatančios draudimines apsaugos pabaigą, nėra identiškos: laidavimo draudimo atveju, draudiko teikiama apsauga paprastai baigiasi, kai yra padengta skola, tuo tarpu kredito draudimas gali sukelti neatlyginimą dėl bet kokio įvykio atsiradusio po nutraukimo, įskaitant įvyki, susijusi su skolomis, atsiradusiomis prieš nutraukimą⁴⁶.

Palyginimui galima pasakyti, kad daugelyje šalių išduodamos atskiros licencijos šioms draudimo rūšims, keletui išduodamos arba bendros arba atskiros licencijas, yra ir valstybių, kurios išduoda bendras licencijas⁴⁷.

Lietuvoje laidavimo draudimas nuo kredito draudimo atribotas tik taip, kad laidavimo draudimo objektas negali būti susijęs su bet kokios paskolos ar kredito grąžinimu. Vadinasi laidavimo draudimu gali būti apdraustas tik nepiniginės prievolės įvykdymas, tuo tarpu kredito draudimo atveju- tik piniginės prievolės įvykdymas⁴⁸.

Savo esme ir prigimtimi atokesnis nuo laidavimo draudimo, bet taip pat turintis panašumų yra civilinės atsakomybės draudimo institutas. Kadangi civilinės atsakomybės draudimo atveju, kaip ir laidavimo draudimo atveju, naudos gavėjas nesutampa su draudėju, o išmoką mokama tuomet, kai draudėjas padaro žalos naudos gavėjui, tikslinga palyginti šiuos draudimo teisės institutus. Tarkime, kad įmonė A užsiima statybų verslu, bei yra įsipareigojusi užsakovui pastatyti viešbutį. Ta pati įmonė yra pasitelkusi subrangovą- įmonę B, kuri įsipareigoja rangovui sumontuoti duris į jos statomą viešbutį. Įmonė A, kad užsitikrintų nuo galimų nuostolių, kurie atsirastų, pavyzdžiui, subrangovui laiku neatlikus darbų bei pakilus identiškų durų montavimo kainoms, pareikalauja kad subrangovas pateiktų sutartinių įsipareigojimų įvykdymo laidavimo draudimą. Formaliai vertinant rangovas gali pasirinkti, kokio draudimo pareikalauti iš rangovo - laidavimo ar civilinės atsakomybės, kadangi aukščiau minėtas Draudimo priežiūros komisijos nutarimas draudžia laidavimo draudimo draudimo objektą sieti su profesine civiline atsakomybe. Šiuo konkrečiu atveju problemų nekyla, kadangi profesija yra susieta su konkretaus išsilavinimą patvirtinančio dokumento turėjimu⁴⁹. Praktikoje tokiais atvejais visuomet naudojamas laidavimo

⁴⁶ *Ibidem*, p. 14-15.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 15.

⁴⁸ Pinigine prievole reikia laikyti tokią prievolę, kurios dalyką sudaro skolininko pareiga perduoti kreditoriui atitinkamą sumą (t.y. tam tikros vertės piniginius ženklus) ir kreditoriaus teisė reikalauti iš skolininko ją sumokėti. MIKELĖNAS, V. *Prievolių teisė. Pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002, p. 180.

⁴⁹ Tarybos Direktyvos 1988 m. gruodžio 21 d. dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos, 1 str. d dalis.

draudimas⁵⁰. Tai galima bandyti paaiškinti tuo, kad laidavimas yra kur kas suprantamesnis ir aiškesnis institutas, tuo tarpu civilinės atsakomybės sąvoka ne teisininkui yra kur kas mistiškesnė. Tačiau laidavimo draudimas turi ir savų trūkumų- jeigu nuostoliai, atsiradę dėl netinkamų subrangovo veiksmų, nepatenka į laidavimo nurodytą nuostolių atlyginimo formuluotę, kuri neretai būna pakankamai siaura, tai rangovas rizikuoja likti be draudimo apsaugos. Civilinės atsakomybės samprata gi kur kas platesnė, į ją patenka bet kokie nuostoliai, įskaitant netesybas (bauda, delspinigiai), kurių dydžio nereikia įrodinėti⁵¹. Vėlgi kyla klausimas, ar laidavimo draudimas yra pranašesnis prieš civilinės atsakomybės draudimą tuo atveju, kai tarkime, skelbiamas viešas konkursas kokių nors darbų atlikimui⁵². Tokiu atveju, iš rangovo reikalaujama pateikti, visų prama, pasiūlymo laidavimo raštą, jam laimėjus konkursą, atlikimo užtikrinimo laidavimo raštą, jau atlikus darbus, pateikti dar ir garantinio laikotarpio laidavimo raštą. Taigi dėl to paties verslo projekto būtina pasirūpinti net trimis laidavimo draudimo raštais, o draudėjas kreipiasi atitinkamai dėl trijų laidavimo draudimo polisų išdavimo. Kyla klausimas, ar nepaprasciau būtų pareikalauti vieno civilinės atsakomybės laidavimo draudimo poliso, kuriame naudos gavėjas būtų nurodytas konkursą organizuojantis asmuo. Juk civilinę atsakomybę prievolė atsiranda dėl nuostolių, kurie susiję tiek su ikisutartinių pareigų nevykdymu, tiek su pagrindine prievole, tiek ir su garantiniu laikotarpiu. Civilinė atsakomybė, be to, galėtų būti naudingesnė ir draudėjui, kadangi civilinės atsakomybės draudimo atveju, nesant draudėjo tyčios ar sutartyje individualiai aptarto didelio neatsargumo, draudžia išreikalauti išmokėtos išmokos iš draudėjo, tuo tarpu laidavimo draudimo atveju regresio teisė į draudėją draudimo bendrovei visuomet išlieka išmokėtos sumos dydžiu, su sąlyga, kad pastaroji išmokėjo draudimo išmoką pagrįstai⁵³.

Kita vertus, naudos gavėjui yra palankiau turėti laidavimo raštą, nei žinoti, kad apdrausta draudėjo civilinė atsakomybė, kadangi pirmuoju, naudos gavėjas yra nepriklausomas nuo draudimo taisyklių, taip pat gali nesibaiminti, kad įvykis gali būti pripažintas nedraudžiamuoju, ar pati draudimo sutartis būtų pripažinta niekinė dėl to, kad draudėjas pažeidė kokias nors savo pareigas.

⁵⁰ Kita vertus draudikai neretai sutartinių prievolių laidavimo draudimo taisyklėse draudžiamąjį įvykio faktą sieja su civilinės atsakomybės prievolės atsiradimu. UAB „PZU Lietuva“ Sutartinių prievolių laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.pzu.lt/?pid=231&id=35>.

⁵¹ Šis skirtumas tampa neaktualus, kuomet laidavimo rašte suformuluota nuostolių atlyginimo sąlyga yra dokumentų pagrindžiančių žalos faktą bei dydį pateikimas.

⁵² Šiuo atveju pasirinkti draudimo grupės naudos gavėjas neturi galimybės, kadangi Viešųjų pirkimų įst. reikalauja prievolę užtikrinti civilinio kodekso numatytais būdais, kas šiuo atveju reiškia ne ką kitą kaip laidavimą, garantiją. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įst., 2str. 19d. Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000).

⁵³ Šioje vietoje dar būtina pastebėti, kad draudikas turi teisę ne tik į išmokėtą sumą, bet ir netesybų. Tuo laidavimo draudimas išsiskiria iš kitų draudimo šakų ir grupių. LAT CBS teisėjų kolegijos 2000 m. lapkričio 20d. nutartis c.b. UAB „Balticums draudimas“ v. V. Mažeikos IĮ, Nr. 3K-3-31227/2000, p.1.

Jis vis dar turėtų draudimo bendrovės išduotą laidavimo raštą, kuriuo remdamasis galėtų reikalauti nuostolių atlyginimo.

1.1.5. Laidavimo draudimo sutarčių klasifikacija

Laidavimo draudimo sutarties sampratą padeda atskleisti ir galimas sutarčių klasifikavimas. Štai Draudimo priežiūros komisijos minėtame nutarime yra išskirtas tiesioginis ir netiesioginis laidavimo draudimas. Kadangi nei LR teisės aktai, nei LR teismų praktikoje nebuvo užsiminta, kuo šios laidavimo draudimo subgrupės skiriasi, atsakymo tenka ieškoti teisės doktrinoje ir susiklosčiusioje draudimo įmonių veiklos praktikoje. Čia mums vėl pasitarauja CEIOPS studija, kurioje analizuota, ar valstybės narės detalizuoja šias porūšius, kadangi jos nėra apibrėžtos ES direktyvose. Pažymėtina, jog nė viena ES valstybė nėra pateikusi įstatyminio apibrėžimo šių porūšių. Maža to, viena valstybė teigia, jog skirtumas apskritai yra išnykęs⁵⁴.

Prancūzijoje teigiama, kad galėtų būti racionaliai priimta, kad netiesioginiai laidavimai yra tie, kurie įsikiša po pagrindinių laidavimų. Tai gali būti laidavimas pirmajam laiduotojui už skolininką, kitaip dar vadinamas sub-laidavimu. Netiesioginis laidavimo draudimas taip pat gali pasireikšti kaip laidavimas tam pačiam naudos gavėjui, kad įsipareigojimą įvykdys pirmasis laiduotojas, po to, kai skolininkas neįvykdo savo prievolės⁵⁵. Pastebima, kad šie du netiesioginio laidavimo draudimo tipai yra techniškai skirtingi: pirmuoju atveju sub-laidavimas, atsiranda visada kaip ir tiesioginis laidavimas, o sub-laiduotojo rizika, kurio paslaugos pasireiškia kaip perdraudiko, turi identišką profilį kaip pirmojo laiduotojo. Antruoju atveju gi laidavimo sertifikavimas atsiranda tik jeigu pirmasis laiduotojas negali įvykdyti savo prievolės pagal laidavimą. Tokios situacijos yra kur kas retesnės, taigi abi rizikos yra skirtingo profilio. Manytina, kad tik laidavimo sertifikavimas galėtų pagrįsti specialios licencijos, kuri išduodama draudikui, reikalingumą⁵⁶.

D. Britanijos įstatymleidystėje skiriamas laidavimo draudimas ir garantavimo sutartys (*angl. contract of guarantee*). Šis atskirumas, iš dalies pateisina išskaidymą į subklases. Tačiau skirtumai yra susiję tik su sutarčių teise, bet ne su įmonių licencijavimu. Praktikoje dominuoja neskirstymas licencijų pagal subklases, nors keliuose valstybėse licencijos būna

⁵⁴ Report *Suretyship in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages*. CEIOPS, p. 15.

⁵⁵ Kitaip dar vadinama laidavimo sertifikavimu arba retro-laidavimu. *Ibidem*, p. 16.

⁵⁶ *Ibidem*.

išduodamos tik vieai arba kitai subklasei. Pavyzdžiui Portugalijoje licencija gali būti išduodama visai klasei, nebent draudikas prašo išskaidyti licenciją į subklases. Taigi skirstymas į laidavimus ir sub-laidavimus yra abejotinas⁵⁷.

Lietuvos draudimo bendrovių praktikoje nėra paplitęs netiesioginis laidavimas. Kartais draudimo bendrovės, kuomet laidavimo draudimo sutartį prašo sudaryti įmonė, kurios patikimumas abejotinas, reikalauja, pateikti laidavimą kokios nors didesnės ir patikimesės įmonės, tokiu būdu bandant sumažinti riziką, kad išmokėjus draudimo išmoką, ši suma nebus atgauta.

Kaip minėta, laidavimo draudimo skirstymas į tiesioginį ir netiesioginį, yra vienintelis, kurį numato teisės aktai. Susipažinus su draudimo bendrovių veikla, galima skirstyti laidavimo draudimą **pagal tęstinumą** į:

- a) Vienkartinio įvykdymo laidavimo draudimą. Šiuo atveju draudikas laiduoja už tai, kad draudėjas įvykdys savo konkrečią prievolę vieną kartą (pvz: laiku pristatys ir sumontuos specialią įrangą, atitinkančią sutartyje numatus speciolios įrangos techninės specifikacijos reikalavimus). Tokių laidavimo raštų išduodama absoliuti dauguma⁵⁸.
- b) Tęstinio įvykdymo laidavimo draudimą. Šiuo atveju draudikas įsipareigoja naudos gavėjui mokėti išmoką, jeigu draudėjas iki tam tikro laiko neįvykdys vieno ar kelių savo įsipareigojimų. Tarkime pieno perdirbimo įmonė įsipareigoja Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos, jog įvykdys savo įsipareigojimus pagal ES teisės aktus, bei pagal perdirbimo įmonei išduotą eksporto licenciją. Laidavimo rašte yra nustatyta maksimali draudimo suma, kuri kiekvieną kartą proporcingai sumažėja draudikui išmokėjus išmoką už tų įsipareigojimų nevykdymą⁵⁹. Toks tęstinio vykdymo laidavimo raštas išduodmas, nes būtų neekonomiška kiekvieną kartą dėl kiekvieno įsipareigojimo įvykdymo kreiptis su prašymu išduoti laidavimo raštą į draudiką, bei pateikinti šį raštą naudos gavėjui.

⁵⁷ *Ibidem*, p. 17

⁵⁸ Įsipareigojimų muitinei draudimo atveju išduodamos vienkartinės arba bendrosios garantijos (kelioms muitinės procedūroms arba sankcionuotiems veiksams, numatytiems EB muitinės kodekse. Savo ruožtu vienkartinės garantijos dar skirstomos į garantijas, išduodamas visiems muitinės sankcionuotiems veiksams, išskyrus tranzito procedūrai, į garantijas išduodamas bendrajai tranzito procedūrai. Bendrosios garantijos būna trijų rūšių: garantijos skirtos visiems muitinės sankcionuotiems veiksams, išskyrus muitinio tranzito procedūras, garantijas, skirtas bendrajai tranzito procedūrai bei garantijas, skirtas prekių saugojimo vietos steigimui. EB muitinės kodeksas, 4 str. 15- 16 p.

⁵⁹ Pavyzdžiui draudimo suma yra 250 000 LTL visiems įsipareigojimams iki 2010 metų, draudėjui neįvykdžius savo prievolės eksportuoti 10 000 tonų sūrio, draudikas sumoka 20 000 litų išmoką dėl nusotolių kuriuos patyrė NMA. Tokiu atveju už kitų įsipareigojimų nevykdymą draudiko atsakomybė yra apribota 230 000 litų suma).

Pagal **draudėją** laidavimo draudimas gali būti skirstomas į fizinių ir juridinių asmenų laidavimo draudimą. Šio skirstymo specifika pasireiškia tuo, jog skiriasi prielaidos laidavimo draudimo rašto bei poliso išdavimui. Fizinis asmuo laikomas mažiau patikimu draudėju (kaip ir individuali įmonė), iš kurio gali būti kur kas sunkiau išieškoti draudimo išmoką regreso tvarka, todėl paprastai draudimo įmonės pareikalauja užstato ar kontralaidavimo iš tokio draudėjo. Draudėjui sumokėjus užstatą, faktiškai išnyksta tiesioginė draudimo funkcija- rizikos išskaidymas ir paskirstymas, išnyksta⁶⁰.

Pagal **prievolės atsiradimo pagrindą** laidavimo draudimas gali būti skirstomas į:

- a) sutartinių įsipareigojimų neįvykdymo laidavimo draudimas;
- b) įsipareigojimų, numatytų įstatymuose neįvykdymo laidavimo draudimas (įsipareigojimų muitinei įvykdymas; kelionės organizavimo paslaugų finansinės garantijos)⁶¹.

Sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimo atveju pagal draudėjo **prievolės pobūdį** (arba kitaip tariant pagal draudžiamuosius įvykius) išduodami tokie draudimo sutarties liudijimai:

Pasiūlymo laidavimo atveju draudžiamaisiais įvykiais paprastai laikoma:

- a) draudėjas atsiima savo pasiūlymą jo galiojimo metu paskelbus konkurso rezultatus ir pripažinus pasiūlymą laimėjusiu;
- b) naudos gavėjui priėmus draudėjo pasiūlymą, draudėjas jo galiojimo metu vengia arba atsisako pasirašyti sutartį konkurso dokumentuose nurodytomis sąlygomis ir Naudos gavėjo nurodytu laiku;
- c) naudos gavėjui priėmus draudėjo pasiūlymą, draudėjas jo galiojimo metu vengia arba atsisako pateikti atlikimo ir/ar avansinio apmokėjimo sutarties įvykdymo įsipareigojimų dokumentą;
- d) naudos gavėjui priėmus draudėjo pasiūlymą draudėjas jo galiojimo metu nesutinka su pasiūlymo kainos korektūra, kaip tai numatyta konkurso sąlygose.

Avansinio apmokėjimo laidavimo atveju draudžiamuoju įvykiu laimoka, kuomet draudėjas naudos gavėjo suteiktą jam avansą panaudoja ne pagal pasirašytą sutartį.

Garantinio apmokėjimo laidavimo atveju draudžiamuoju įvykiu laikoma, kuomet

⁶⁰ Asmeniui vykdančiam muitinės procedūras ar sankcionuotus veiksmus būtina pateikti vieną iš prievolių įvykdymo būdų, tarp kurių gali būti ir užstato, tokiu atveju asmeniui nereikia papildomai mokėti draudimo bendrovei. EB Muitinės kodeksas, 193 str. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92 nustatanti Bendrijos maitinės kodeksą. Oficialusis leidinys L 302, 19.10.1992, p.1., 193 str.

⁶¹ Draudimo bendrovės naudoja skirtingas atskiras draudimo taisyklės sutartinių prievolių laidavimo draudimui bei įsipareigojimų muitinei laidavimo draudimui.

draudėjas neįvykdo savo prievolės, kylančios iš jo įsipareigojimų pagal sutartį per sutartyje numatytą garantinį laikotarpį.

Atlikimo laidavimo atveju draudžiamuoju įvykiu paprastai laikomi:

- a) draudėjo atlikti darbai, suteiktos paslaugos, pateiktos prekės neatitinka sutartyje numatytiems reikalavimams.;
- b) draudėjas pažeidė sutartyje nustatytus prievolių įvykdymo terminus, išskyrus atvejus, kai minėtų prievolių įvykdymo terminai buvo pažeisti ne dėl Draudėjo kaltės;
- c) draudėjas neteisėtai atsisako toliau vykdyti savo prisiimtus sutartinius įsipareigojimus pagal sutartį.

Tiekimo laidavimo draudimo atveju draudžiamuoju įvykiu laikomas draudėjo įsipareigojimų neįvykdymas Užsakovui pagal pasirašytą tiekimo sutartį.

Pagal **pareigos mokėti draudimo išmoką atsiradimo momentą**:

- a) laidavimo draudimas pagal naudos gavėjo pirmą pareikalavimą. Šiuo atveju naudos gavėjui pakanka nurodyti kokios prievolės neįvykdė draudėjas, ir draudikui pagal laidavimo raštą atsiranda prievolė mokėti išmoką⁶².
- b) laidavimo draudimas draudėjui ar naudos gavėjui pateikus žalą ir jos dydį patvirtinančius dokumentus.

Pažymėtina, jog tai nėra baigtinis klasifikavimo sąrašas, galimi ir kiti skirstymai, padedantys geriau suvokti instituto esmę.

1.2. Laidavimo draudimo sutarties šaltiniai

Prie pozityviosios teisės šaltinių reglamentuojančių laidavimo draudimo sutartį visų pirma priskirtinos Civilinio kodekso nuostatos, reglamentuojančios tiek draudimo sutartį, tiek ir laidavimą kaip prievolių įvykdymo užtikrinimo būdą. Svarbus yra ir draudimo įstatymas, reglamentuojantis draudimo veiklos rūšis, kai kuriuos sutartinių draudimo santykių aspektus⁶³. Draudimo įstatymas, vadovaujantis LR CK 6.1018 str., laikytinas specialiu civilinio kodekso atžvilgiu. Manytina, jog kai kuriais atvejais laidavimo nuostatos

⁶² Daugelio Europos ekonominės erdvei priklausančių valstybių draudimo priežiūros institucijų teigimu draudimo bendrovės negali išduoti garantijų pagal pirmą pareikalavimą pagal laidavimo draudimo licenciją. Report. *Suretyship in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages*. CEIOPS, p. 23. LR draudimo priežiūros komisija nėra išreiškusi neigiamo požiūrio į tai, nors atsižvelgiant į draudimo priežiūros nutarimo formuluotę „dėl nuostolių, susijusių su draudėjo prievolių neįvykdymu“, laidavimo raštų pagal pirmą pareikalavimą išdavimas, nelaikytinas teisėtu, jei juos išduoda draudimo bendrovės.

⁶³ Sutartiniai aspektai reglamentuojami draudimo įstatymo 75-85 straipsniuose.

civiliniame kodekse laikytinos specialiaja norma tiek draudimo sutarties įtvirtintos tame pačiame Civiliniame kodekse, tiek draudimo įstatymo atžvilgiu⁶⁴. Iš poįstatyminių aktų paminėtinas Draudimo priežiūros komisijos nutarimas dėl draudimo grupių aprašymo, kurį jau išanalizavome.

Iš ES teisės aktų svarbus ir taikytinas Įsipareigojimų muitinei užtikrinimo draudimo reglamentas dėl EB muitinės kodekso. Paminėtina ir 1991-06-20 1991 m. birželio 20 d. Tarybos direktyva Nr. (91/371/EEB) dėl Europos ekonominės bendrijos ir Šveicarijos konfederacijos susitarimo dėl tiesioginio draudimo, išskyrus gyvybės draudimą, įgyvendinimo.

Kalbant apie teismų praktiką, LAT CBS keletose bylų svariai pasisakė dėl laidavimo draudimo esmės ir santykio su laidavimu.⁶⁵

Kyla klausimas, ar konkrečios įmonės laidavimo draudimo taisyklės galima laikyti teisės šaltiniu, turint galvoje, kad jų reikšmė ribota⁶⁶. Manytina, kad plačiaja prasme draudimo taisyklės galėtų priskirti prie laidavimo draudimo sutarties šaltinių, kadangi didžioji laidavimo draudimo sutarčių dalis sudaroma pagal standartines draudimo sutarčių sąlygas (šiuo atveju tai ir yra konkrečios draudimo taisyklės), nekeičiant jų turinio. Tokios sąlygos laidavimo draudimo šalims turi įstatymo galią, todėl iš jų galime pasisemti žinių apie laidavimo draudimo sutartį.

Teisės doktrina laidavimo draudimo atveju kol kas visiškai nėra išvystyta, kadangi jokie autoriai dar nebandė analizuoti laidavimo draudimo kaip draudimo teisės instituto⁶⁷. Tomas Kontautas monografijoje „*Draudimo sutarčių teisė*“ nagrinėja bendruosius draudimo sutarčių klausimus, kurie su tam, tikra specifika ir išimtimis, tinka ir laidavimo draudimo sutartims.

⁶⁴ Draudimo regresą teisė į draudėją numato Civilinio kodekso 6.83 str.

⁶⁵ Civilinė byla Nr. 3K-3-1227/2000; civilinė byla Nr. 3K-3-309/2003; Civilinė byla Nr. 3K-3-270/2006 ir kt.

⁶⁶ Draudimo sutarčių teisės moksle konkrečios įmonės patvirtintos draudimo taisyklės nėra laikomos teisės šaltiniu. KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 52.

⁶⁷ CEIOPS studijoje lyginamuoju požiūriu yra glaustai apžvelgti pagrindiniai laidavimo draudimo sampratos aspektai.

2. Laidavimo draudimo sutartinių santykių dalyviai (jų tarpusavio pareigos)

Laidavimo draudimo atveju turime tris subjektus, kurie turi vienokį ar kitokį interesą. Draudikas suinteresuotas gauti draudimo įmoką, draudėjas suinteresuotas gauti laidavimo polisą tam, kad galėtų įgyvendinti vienokį ar kitokį savo verslo projektą, tuo tarpu naudos gavėjas siekia būti tikras, jog draudėjui neįvykdžius savo prievolės, jis galės kreiptis į draudiką, iš kurio galės pakankamai greitai gauti draudimo išmoką bei apsisaugoti nuo nuostolių, susijusių su galimu draudėjo nemokumu⁶⁸. Tokiu atveju iškyla būtinybė įvertinti tarp aukščiau minėtų subjektų susiklosčiusius santykius. Nesunku suprasti, jog tarp draudėjo ir draudiko susiklosto draudimo teisiniai santykiai, draudimo sutarties pagrindu. Kyla klausimas, ar tokia sutartis laikoma draudimo sutartimi trečiojo asmens naudai, ar tarp draudiko ir naudos gavėjo susiklostantys tarpusavio teisiniai santykiai yra savarankiški laidavimo (ne laidavimo draudimo) santykiai). Tai yra svarbu įvertinti, nes esant nesąžiningam draudėjui, gali iškilti laidavimo draudimo sutarties pripažinimo negaliojančia klausimas. Jeigu laidavimo draudimo sutartį laikytume sutartimi trečiojo asmens naudai, tai draudikas galėtų gintis nuo naudos gavėjo reikalavimo mokėti išmoką, draudėjui sukčiavus, veikus apgaule, pateikus neteisingus duomenis ir tt., bei pripažinti sutartį negaliojančią *ab initio*. Priešingai, jeigu išvelgtume du savarankiškus teisinius santykius tarp draudėjo ir draudiko bei tarp draudiko ir naudos gavėjo, tai tokiu atveju, nesant naudos gavėjo nesąžiningumo, draudikas negalėtų atsisakyti mokėti draudimo išmokos. Šiuo klausimu LAT CBS yra suformavęs vieną ir nedviprasmišką praktiką, pasakydamas, jog išdavus laidavimo draudimo polisą susiklosto du savarankiški teisiniai santykiai- laidavimo teisiniai santykiai tarp draudiko ir naudos gavėjo bei laidavimo draudimo teisiniai santykiai tarp draudėjo ir draudiko⁶⁹. Tokia poziciją kritikuoja Tomas Kontautas⁷⁰, sakydamas, jog kreditorius siekdamas platesnės apsaugos, turėtų prašyti, jog skolininkas pasirinktu banko

⁶⁸ Draudžiamąjį įvykio priežastčiai esant bankrotu, negalima suabsoliutinti naudos gavėjo pareigos pirmiausia nukreipti išieškojimą į draudėjo turtą kaip kad numatyta LR CK 6. 86 str. Laikytina, kad draudikas pripažinęs įvykį draudžiamuoju ir nustatęs žalos dydį turi pareigą mokėti nelaukdamas kol bus skolininkas likviduotas. Priešingu atveju turėtume situacija, kai draudžiamieji įvykiai būtų tik bankrotai, o jam nesant naudos gavėjas turėtų pareigą prieš tai bylinėtis su savo skolininku. Kai kurios draudimo kompanijos elgiasi korektiškai ir aiškiai laidavimo draudimo taisyklėse atsisako savo šios teisės kaip reikalauja minėtasis LR CK straipsnis. UAB „PZU Lietuva“. Sutartinių prievolių laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.pzu.lt/?pid=231&id=35>.

⁶⁹ Civilinė byla Nr. 3K-3-1227/2000, civilinė byla Nr. 3K-3-309/2003, Civilinė byla Nr. 3K-3-270/2006.

⁷⁰ KONTAUTAS T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, 34 psl.

garantija, suprasdamas, kad draudiko pareigos jam ribos bus mažesnės, nei banko pareigos ribos pagal išduotą banko garantiją, arba kad skolininkas draudimo sutartyje išlygtų, jog draudimo sutarties pažeidimas nedaro įtakos draudimo mokamai draudimo išmokai.

Su tokia kritika nelabai galima sutikti, kadangi tokiu atveju kreditorius (naudos gavėjas) apskritai praranda suinteresuotumą laidavimo draudimu, žinodamas, jog draudėjui pažeidus sutartį, naudos gavėjo patirtus nuostolius kompensuoti draudimo pagalba taps neįmanoma⁷¹. Iš tikrųjų, logiški yra LAT argumentai, jog naudos gavėjas neprivalo ir neturi galimybės kontroliuoti draudėjo patikimumo, nes pagal įstatymus tai turi užtikrinti savo rizika specialios paskirties ūkio subjektai-draudimo įmonės, ir tai yra jų veiklos esmė⁷². Juolab, kad tik keletas Europos ekonominės erdvei priklausančių valstybių vertina tokius santykius kaip trišalę sutartį⁷³. Be to, nuo naudos gavėjo valios nepriklauso, kokiam asmeniui draudimo įmonė išduoda laidavimo draudimo raštus, nes klientus laidavimo draudimui pasirenka pačios draudimo įmonės, ir klientų patikimumui patikrinti turi teisę ir galimybę pasinaudoti įvairiomis organizacinėmis bei teisinėmis priemonėmis, siekdamas maksimaliai sumažinti draudimo įmonės rizikos laipsnį. Draudimo įstatyme tuo tikslu ir nurodyta, jog draudimo įmonė turi teisę reikalauti iš asmens, ketinančio sudaryti draudimo sutartį, pateikti reikalingą informaciją apie draudžiamą asmenį ar objektą, jei ši informacija susijusi su draudimo sutartimi. Atkreiptinas dėmesys, kad prireikus draudėjas privalo pateikti mokumo garantijas. Draudikas turi būti suinteresuotas patikrinti tiek objektyvius, tiek subjektyvius rizikos požymius, tarp jų galimą apgaulę, sukčiavimą, dokumentų klastojimą ir pan⁷⁴. Todėl neatsitiktinai draudimo bendrovės savo metodikose yra numačiusios kriterijus, kuriais vadovaujantis nusprendžiama sudaryti laidavimo draudimo sutartį konkrečių atveju, ar ne.

Pažymėtina, kad tokia teismų praktika susiformavo įsipareigojimų muitinei draudimo atveju, kurių specifika yra ta, kad ji atsiranda iš įstatymo, o ne iš sutarties⁷⁵. Visgi šis faktas neeliminuoja suformuotos praktikos aktualumo sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimo atveju.

⁷¹ Darbo autoriaus žiniomis bankai taipogi labai rezervuoti išduoda garantijas.

⁷² Civilinė byla Nr. 3K-3-1227/2000; civilinė byla Nr. 3K-3-309/2003; Civilinė byla Nr. 3K-3-270/2006.

⁷³ Report. *Suretyship in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages*. CEIOPS, p. 10.

⁷⁴ LAT sprendimas

⁷⁵ LAT CBS teisėjų kolegijos 2001m. kovo 29d. nutartyje c.b. likviduojama UAB DK „Hermis-draudimas“ v. Klaipėdos teritorinė munitinė, Nr. 3K-7-180/2001.

3. Esminės laidavimo draudimo sutarties sąlygos

Draudimo sutarties esminės sąlygos truputi modifikuojasi, priklausomai nuo to, ar draudimo sutartis yra sumų ar nuostolių⁷⁶. Abejonių ar laidavimo draudimas yra sumų ar nuostolių kyla tais atvejais, kai draudikas įsipareigoja atlyginti nuostolius pagal pirmą pareikalavimą arba išduoda pasiūlymo užtikrinimo laidavimo raštą. Tokiu atveju nuostolių dydis nėra pagrindžiamas, tačiau, visgi negalima priskirti laidavimo draudimo sumų draudimui, kadangi laidavimo draudimu draudžiama turtinė, o ne neturtinė (pavyzdžiui sveikata, gyvybė) vertybė, kurios vertė nėra nustatyta. Iš to galima daryti išvadą, jog laidavimo draudimo būtinos sutarties sąlygos yra laikomos: draudimo objektas (draudimo interesas), draudimo rizika (gresiantis pavojus) bei draudimo laikotarpis.

3.1. Draudimo interesas (draudimo objektas)

Draudimo interesas yra turtinis interesas, kurį objektyviai galima įvertinti pinigais. Laidavimo draudimo specifika yra, ta kad draudėjas nesiekia apsisaugoti nuo nuostolių, nes jis jokiais būdais nuo nuostolių neapsisaugo. Draudėjui pažeidus savo prievolę naudos gavėjui draudimo bendrovė išmoka išmoką naudos gavėjui ir reikalauja šią sumą gražinti iš draudėjo. Draudėjo interesas sudaryti laidavimo draudimo sutartį yra tik tas, kad tokiu būdu jis įvykdo naudos gavėjo reikalavimus. Naudos gavėjas, savo ruožtu, reikalaujamas draudimo siekia apsisaugoti nuo galimų nuostolių, kuriuos patirtų draudėjui neįvykdžius savo prievolės. Svarbu pabrėžti, kad nurodžius maksimalų draudimo išmokos dydį, draudimo sutartis netampa sumų draudimu. Ši suma tiesiog apriboja draudiko atsakomybę, t.y. draudikas įsipareigoja atlyginti įrodytus ir pagrįstus nuostolius, nedidesnius nei tam tikra suma. Būtent nuostolių draudimo sutartyse įgyvendindamas draudimo teisėje pripažįstamas kompensacijos principas⁷⁷, lemia ir maksimalų išmokos dydį⁷⁸. Draudimo išmoka negali būti didesnė už patirtą nuostolį. Problema yra ta, jog dažnai labai sudėtinga nustatyti tikslų

⁷⁶ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007 p. 59.

⁷⁷ *Ibidem*, p. 62.

⁷⁸ Viešųjų pirkimų atveju laidavimo draudimo maksimali draudiko atlyginamų nuostolių suma būna 5% ar 10% nuo viso projekto vertės, įsipareigojimų mutinei įvykdymo draudimo atveju maksimali draudimo išmoka būtų importo mokesčiui ir pan. Kelionių organizatorių minimalias ir maksimalias draudimo sumas priklauso nuo teikiamų kelionių paslaugų apyvartos bei pobūdžio. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 birželio 12d. nutarimas Nr. 756 „Dėl kelionių organizatoriaus prievolių įvykdymo užtikrinimo draudimo taisyklių patvirtinimo“, III skyrius. (Valstybės žinios. 2003 Nr. 58-2593).

nuostolį, ir to kartais net nebandoma padaryti. Laidavimo draudimo polise bei laidavimo rašte paprastai būna numatyta, jog draudikas atlygina nuostolius iki tam tikros sumos, pavyzdžiui iki 10 000 litų. Draudėjui, pavyzdžiui, praleidus terminą įvykdyti prievolę, naudos gavėjas paprastai pareikalauja maksimalios draudimo sumos, šiuo atveju 10 000 litų, nepateikdamas žalos dydį patvirtinančių dokumentų. Formaliai vertinant draudikas turėtų nemokėti išmokos tol, kol naudos gavėjas nepagrįs žalos dydžio. Praktikoje visgi elgiamasi kitaip: draudikas prisibijo, jog naudos gavėjas ateityje nebepripažins tos draudimo bendrovės išduotų laidavimo raštų⁷⁹, todėl sumoka draudimo išmoką jei tik sužino, kad draudėjas sutinka atlyginti draudikui žalą regresu tvarka. Dar daugiau, net ir draudėjui nepripažįstant savo įsipareigojimų neįvykdymo, draudikas vis tiek suinteresuotas išmokėti išmoką dėl minėtu tikslų, kadangi žino, kad vėliau paaiškėjus, kad naudos gavėjo pretenzija buvo nepagrįsta, jis galės atgauti išmoką iš naudos gavėjo kaip nepagrįstą praturtėjimą, tuo pačiu išsaugodamas savo gerą vardą prieš jį.

3.3. Laidavimo draudimo rizika

Draudimo rizika Draudimo įstatymo 2 str. 20 dalyje apibrėžiama kaip tikėtinas draudimo objektui gresiantis pavojus. Kadangi laidavimo draudimo esmė yra išmokėti išmoką, jei draudėjas neįvykdo prievolės kreditoriui (naudos gavėjui), tai draudimo rizika bendrąja prasme ir yra draudėjo prievolių trečiajam asmeniui neįvykdymas. Ši rizika materializuojasi įvairiai, priklausomai nuo skolininko prisiimtų įsipareigojimų kreditoriui, ir yra įvardinta draudimo polise kaip draudžiamieji įvykiai. Tarkime įsipareigojimų muitinei draudžiamasis įvykis yra Draudėjo prievolės Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka sumokėti muitinei skolą sudarančius muitus ir mokesčius, susijusius su prekėms taikoma laikinojo prekių saugojimo operacija, muitinės procedūra, kitu muitinės sankcionuotu veiksmu arba kitu įsipareigojimu muitinei, neįvykdymas arba netinkamas įvykdymas. Sutartinių įsipareigojimų įvykdymo laidavimo draudimo atveju draudimo objektu laikomas naudos gavėjo turtiniai interesai, susiję su draudėjo prievolių neįvykdymu arba netinkamu įvykdymu pagal naudos gavėjo vykdomo konkurso sąlygas arba tarp naudos gavėjo ir draudėjo pasirašytą sutartį. Kelionės organizavimo paslaugų finansinių garantijų draudimo atveju

⁷⁹ Dažnai viešuosius pirkimus vykdančys subjektai ir draudikai sudaro sutartis dėl bendradarbiavimo, kuriose numatytos pakankamai lanksčios sąlygos atsisakyti draudiko kaip laiduotojo.

draudimo objektas yra turtiniai interesai, susiję su kelionių organizatoriaus prievolių tretiesiems asmenims (būsimiems turistams) pagal turizmo paslaugų teikimo sutartis įvykdymu.

3.4. Laidavimo draudimo laikotarpis

Draudiko pareiga mokėti draudimo išmoką įvykus draudžiamajam įvykiui yra ribota ta prasme, jog draudžiamasis įvykis turi įvykti per draudimo apsaugos galiojimo laikotarpį. Todėl draudimo apsaugos laikotarpis taip pat yra laikoma būtina laidavimo draudimo sutarties sąlyga. Paprastai laidavimo draudimo apsaugos laikotarpis ir laidavimo draudimo galiojimo terminas sutampa, tačiau draudimo įstatymas numato keletą išimčių, kuomet draudimo apsaugos ir draudimo sutarties galiojimas gali nesutapti. Tai yra labai svarbu, nes įvykus draudžiamajam įvykiui, kuomet draudimo sutartis galioja, bet apsauga negalioja, draudikas neturi pareigos mokėti draudimo išmoką. Su tokia situacija mes galime susidurti, kuomet draudimo polisas išduodamas iki sumokant draudimo įmoką (jei numatyta, kad sutartis įsigalioja tik sumokėjus įmokai), taip pat ir draudimo apsaugos sustabdymo metu. Iškyla klausimas, ar tokiu atveju draudikas turi teisę atsisakyti mokėti draudimo išmoką, ir ar išvis įmanoma sustabdyti draudimo apsaugą laidavimo draudimo atveju. Atsižvelgiant į aukščiau minėtą LAT praktiką, kurioje išryškinama draudiko prievolė mokėti draudimo išmoką naudos gavėjui, nepriklausomai nuo draudėjo ir draudiko tarpusavio santykių, manytina, kad draudikas negalėtų atsisakyti mokėti draudimo išmoką, net ir esant draudimo apsaugai sustabdytai.

Kitas klausimas ar draudikui, kuris pagal draudimo įstatymo 80 str. turi pareigą informuoti draudėją apie įmokos nesumokėjimą, o vėliau ir nutraukti draudimo sutartį išlieka teisė, reikalauti draudimo įmokos už visą sutarties galiojimo laikotarpį, remiantis tuo, kad jis vis tiek būtų privalėjęs mokėti draudimo išmoką naudos gavėjui, kadangi jis laidavimo raštu ne tik apdraudė draudėją, bet ir įsipareigojo kreditoriui (naudos gavėjui) pagal laidavimo sutartį, ir, kaip minėta, negalėtų remtis tuo, jog laidavimo draudimo sutartis yra nutraukta. Draudėjas lyg ir turėtų teisę sakyti, kad draudimo sutartis privalėjo būti nutraukta anksčiau laiko, ir dėl to nėra prievolės mokėti visos draudimo įmokos. Ir nors tokia situacija iš principo negalėtų būti dažna, žinant, laidavimo draudimo atveju beveik visada reikalaujama sumokėti visą įmoką iš karto, bei atsižvelgiant į tai, kad tokiais savo reikalavimais draudėjas galėtų susikurti blogą įvaizdį ir apskritai negalėtų ateityje „gauti“ iš draudimo bendrovių

laidavimo draudimo polisų, tačiau iš principo pozityvioji teisė nepateikia argumentų, kodėl draudėjas, privalėtų mokėti visą laidavimo draudimo sutarties kainą, net jei laidavimo raštas galioja naudos gavėjui visą laiką, ne tik laidavimo draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu, nurodytą laidavimo rašte, trūksta.

4. Draudimo sutarties aiškinimas

Atsižvelgiant į laidavimo draudimo sutarties specifiką, tikslinga aptarti laidavimo draudimo sutarties formas ir aiškinimo klausimus kartu. Draudimo forma nėra būtina laidavimo draudimo sutarties sąlyga, nors Civilinis kodekso 1.73 str. 1 d. 4 p. numato draudimo sutartį turint būti rašytinės formos. Kaip ir kitų draudimo sutarčių atveju, draudimo sutarties sąlygos numatytos keliose dokumentuose- draudimo taisyklėse, draudėjo prašyme sudaryti sutartį bei draudimo liudijime (polise). Laidavimo draudimo atveju į sutarties sąlygas patenka ir dar vienas dokumentas- laidavimo raštas⁸⁰. Šiuo atveju būtina pastebėti, kad draudimo sutartis sudaromas pagal standartines sąlygas, draudėjui prie jų prisijungiant, todėl draudėjas gali remtis siurprizinių standartinių sutarčių sąlygomis numatytais gynimo būdais, bei prašyti taikyti *contra preferentem* taisyklę, kurios esmė yra sutarties aiškinimas sąlygą pasiūliusios šalies nenaudai. Iškyla įdomus klausimas, ar turi teisę šiomis aplinkybėmis remtis naudos gavėjas, atsižvelgiant į LAT suformuluotą poziciją, kad naudos gavėją ir draudiką sieja laidavimo teisiniai santykiai. Atsižvelgiant į sutarties uždarumo principą, naudos gavėjas, ko gero, negalės naudotis šiomis sutarties šaliai suteiktomis teisėmis. Tai nereiškia kad naudos gavėjo teisės lieka neapsaugotos, kadangi naudos gavėjas (šiuo atveju kaip kreditorius) galės gintis, jeigu laidavimo sutarties sąlygos bus siurprizinės ar neaiškios, kadangi laidavimo sutartį patvirtinančiame dokumente (laidavimo rašte), numatyta, kad šio rašto neatsiejama dalis yra draudimo taisyklės. To naudos gavėjui pakanka savo interesams užtikrinti.

⁸⁰ Kai kurios draudimo bendrovės nurodo, kad draudimo sutarties sudarymą patvirtinantis dokumentas (šiuo atveju nekalbama apie draudimo polisą) naudos gavėjui sutikus gali būti neišduodamas, jo teisę į draudimo išmoką aptariant draudimo polise. ADB "RESO Europa". Atsakomybės laidavimo užtikrinant tinkamą prievolių įvykdymą savanoriškojo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: http://www.resoeuropa.lt/al_tsk.pdf.

5. Draudimo sutartinių santykių dalyvių teisės ir pareigos

5.1. Draudėjo ikisutartinės pareigos

Laidavimo draudimo sutarties atveju, kaip ir bet kurios kitos sutarties atveju tarp šalių susiklosto ikisutartiniai santykiai. Tradiciškai, draudėjui ikisutartinių pareigų netinkamas vykdymas yra kur kas skausmingesnis nei draudikui⁸¹, todėl ikisutartinių pareigų aptarimą pradėsime būtent nuo draudėjo. Pagrindinė draudėjo pareiga ikisutartiniuose santykiuose yra atskleisti visą būtiną informaciją, reikalingą rizikos įvertinimui ir draudimo sutarties sudarymui. Tokią pareigą įtvirtina Civilinis kodeksas 6. 993 str. 1d., kurioje numatyta, kad prieš sudarydamas draudimo sutartį, draudėjas privalo atskleisti draudikui visą žinomą informaciją apie aplinkybes, reikšmingas įvertinant draudimo riziką.

Laidavimo draudimo praktikoje tai pasireiškia draudėjui pildant prašymą sudaryti draudimo sutartį. Šis prašymas yra pildomas pagal draudimo bendrovės parengtą standartinę formą, kurioje būtina pateikti **anketinę informaciją** apie įmonę (įmonės pavadinimas ir kodas, registracijos ir buveinės adresai, tel., banko sąskaitos numeris, vadovo vardas pavardė, kontaktinis asmuo), taip pat nurodyti, kokia veikla draudėjas užsiima.

Toliau prašoma suteikti **informacijos apie prievolę** (sutartį, konkursą)⁸², kuriai prašomas laidavimas. Šioje vietoje būtina nurodyti sutarties (konkurso) pavadinimą, jo piniginę vertę, galiojimo pradžią ir pabaigą, taip pat ar kas nors dar laiduoja už draudėjo prievolės įvykdymą bei prašoma pateikti tai patvirtinančius dokumentus. Be to, prašoma pateikti informaciją, ar yra kokių nors aplinkybių, kurios draudėją atleidžia nuo atsakomybės, klausama ar bus pasitelkti subrangovai, jei taip tai kokiems darbams ir kokiai apimčiai, taip pat būtina nurodyti reikalingą draudimo sumą bei draudimo laikotarpį bei nurodyti, kam laidavimo draudimas reikalingas (pavyzdžiui sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimo atveju galima prašyti laidavimo užtikrinti darbų atlikimui, įsipareigojimų muitinei draudimo atveju- tranzitui ir tt.).

Toliau būtina pateikti **papildomą informaciją apie draudėją**, t.y. įvardinti didžiausius vykdomas bei jau įvykdytas sutartis (konkursus), kurie analogiškai įsipareigojimams, kuriems reikalingas laidavimo draudimas. Ši informacija detalizuojama

⁸¹ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 104.

⁸² Atsakomybės muitinei laidavimo draudimo atveju būtina pateikti informaciją apie mutinės procedūrą ar sankcionuotą veiksma, kuriam prašomas draudimas.

nurodant sutarties (konkurso) esmę, trumpai išvardinamas atliktų darbų pobūdis, nurodomas darbų laikotarpis, prašoma pasakyti ar buvo nuostolių, baudų ir pretenzijų. Taip pat prašoma nurodyti, ar apskritai kas nors buvo pareiškę ieškinių, pretenzijų įmonei dėl sutartinių įsipareigojimų nevykdymo. Jeigu atsakymas teigiamas, būtina šią informaciją detalizuoti, nurodant pretenzijos priežastis, pretenzijos sumą, taip pat nurodyti kokia suma buvo išmokėta.

Taip pat dar prašoma pateikti **finansinius** draudėjo duomenis. Į tai įeina draudėjo vykdomų darbų apimtis (apyvarta), įstatinis kapitalas, taip pat skolų, jei tokių draudėjas turi, pobūdis ir grąžinimo terminas, taip pat klausiama ar draudėjas turi nekilnojamo turto, taip pat klausiama ar šis turtas apdraustas, ar nėra įkeistas, taip pat klausiama, ar draudėjas turi kito ilgalaikio turto, ar jis apdraustas ar įkeistas. Būtina nurodyti ar draudėjas turi dukterinių įmonių bei filialų, ar jau yra išduota laidavimo raštų, jei taip, tai dėl kokių priežasčių keičiamas draudikas. Papildomai prašoma pateikti paskutinių keleto metų įmonės pelno (nuostolio) ataskaitas, kitą informaciją, kuri reikalinga draudimo rizikai įvertinti. Galiausiai paprašoma pateikti draudėjo įsipareigojimų naudos gavėjui tekstą (sutartį, konkurso sąlygas).

Teisingai užpildęs šią draudiko pateiktą standartinę prašymo formą, draudėjas įvykdo savo ikisutartinę pareigą atskleisti informaciją (*angl.- duty of disclosure*)⁸³. Šiuo draudėjo užpildytu prašymu sudaryti draudimo sutartį draudikas remiasi, nustatydmas draudimo įmokos dydį ir apskritai, ar sudaryti draudimo sutartį. Būtina pažymėti, kad, esant didesnei laidavimo draudimo sumai, šis prašymas nėra pagrindinis, įvertinant draudimo riziką, tiksliau tariant, priimant sprendimą, ar apskritai sudaryti draudimo sutartį. Draudimo bendrovės tikrina potencialius draudėjus per savo vindikacinius skyrius, taip pat naudojami įvairiomis duomenų bazėmis, ir tik tada nusprendžia, ar sudaryti laidavimo draudimo sutartį⁸⁴. Prie to prisideda ir LAT praktikoje suformuota taisyklė, kad laidavimo draudimo sutartis yra savarankiška nuo laidavimo teisinių santykių pagrindu išduoto laidavimo rašto, ir jokie, net sunkiausi draudėjo pažeidimai nepašalina draudėjo sutartinės atsakomybės prieš naudos gavėją. Taigi laidavimo draudimo sutarties atveju iš esmės eliminuojama bendra Draudimo įstatymo 83 str. įtvirtinta nuostata, o būtent: „*jei išmokėti draudimo išmoką reikalauja naudos gavėjas arba nukentėjęs trečiasis asmuo, draudikas turi teisę prieš jį panaudoti visus prieš*

⁸³ Be abejo, draudėjas reikalauja pagrįsti prašyme sudaryti draudimo sutartį nurodytus duomenis, t.y. reikalauja pateikti įmonės registracijos pažymėjimą, mokesčių mokėtojo registracijos pažymėjimą, licenciją veiklai, jei tokia yra ir tt.

⁸⁴ Pastaruoju metu kai kurių įmonių draudimo praktikoje svarstoma, ar nereikėtų susilaikyti nuo laidavimo draudimo, polisus išduodant tik gerai pažįstamoms įmonėms, kurios toje pačioje kompanijoje turi nemažai kitų draudimo sutarčių (transporto, turto ir pan.).

draudėją turimus atsikirtimus“. Todėl net jei draudėjas nurodo ir teisingus duomenis apie save, kurie iš pažiūros atitinka patikimo draudėjo įvaizdį, tai dar nereiškia, kad draudimo sutartis bus sudaryta. Jei draudikas kokiais nors kitais būdais gautos informacijos pagrindu suabejoja draudėjo patikimumu, jis turi teisę draudėjui neišduoti draudimo poliso. Tokia teisę draudimo kompanijos pasilieka laidavimo draudimo taisyklėse, pasakydamos, kad prašymo pateikimas neįpareigoja draudėjo sudaryti sutarties ir kad draudikas neprivalo nurodyti priežasčių, kodėl nesudaro.

Šioje vietoje būtina pastebėti, kad tai, ar bus pasiektas susitarimas ir sudaryta laidavimo draudimo sutartis, ne itin lemia draudėjo išipareigojimų pobūdis ar jų dydis naudos gavėjui, kurių draudikas neretai nelabai išmano ir neturi resursų išmanyti. Draudikas laidavimo draudimo polisą didesnei draudimo sumai išduoda tik tuomet, kai turi pakankamą pagrindą manyti, kad išmokėjęs draudimo išmoką, subebės ją realiai išieškoti iš draudėjo. Neatsitiktinai anketoje užduodami klausimai, ar draudėjas turi kokio nors nekilnojamo turto, ir ar jis nėra įkeistas ar nėra draustas. Praktika rodo, kad draudimo kompanijų nuostoliai laidavimo draudimo atveju atsiranda draudėjo bankroto ir likvidavimo atveju. Iš esmės tik tokiu atveju draudikas neatgauna regreso tvarka draudimo išmokų, todėl jam aktualu, kiek realus yra įmonės bankrotas. Tęsiant praktinius pastebėjimus, paminėtina, kad draudimo kompanijos nesitiki atgauti išmokėtas išmokas kaip kreditorius bankroto procese, kadangi draudimo bendrovė paprastai yra paskutinėje kreditorių eilėje⁸⁵. Veikia žinodama, kad įmonė, esanti vertingo neįkeisto turto savininke, nesukels tyčinio bankroto, kurių šiai dienai Lietuvoje yra labai nemažai⁸⁶.

Aptarėme draudėjo pareigą atskleisti teisingą informaciją, reikšmingą rizikai įvertinti, dabar būtina aptarti **teisines pasėkmes, draudėjui netinkamai įvykdžius šią pareigą**. Pagal Civilinio kodekso jau aukščiau minėtą 6.993 str. išeitų, kad informacijos neatskleidimas tyčia arba neatsargiai galėtų būti pagrindas pripažinti sutartį negaliojančią arba ją pakeisti ar nutraukti. Aptarkime kiekvieną iš šių galimų atvejų:

1) aukščiau minėto Civilinio kodekso str. 4 dalyje numatyta, kad draudėjui pateikus žinomai melagingą informaciją apie aplinkybes galinčias turėti esminės įtakos draudiminio įvykio atsitikimo tikimybei ir nuostolių dydžiui, draudėjas turi teisę pripažinti draudimo sutartį negaliojančią. Tačiau net ir pagrįstai nutraukus sutartį turime rimtą praktinę problemą -

⁸⁵ Kreditorių reikalavimų tenkinimo eiliškumą reglamentuoja Įmonių bankroto įst. 34-35 str. (Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010).

⁸⁶ Autorius žino tik vieną atvejį, kuomet baudžiamąja tvarka buvo nustatytas tyčinis bankrotas.

draudimo sutarties pripažinimas negaliojančia nedaro negaliojančio laidavimo rašto, išduoto naudos gavėjui, nedaro negaliojančiu pačio laidavimo bei nesuteikia teisės atsisakyti mokėti draudimo išmokos. Laidavimo rašte yra numatomas laidavimo galiojimo terminas, ir jis yra nepriklausomas nuo laidavimo draudimo sutarties galiojimo termino. Tą LAT CBS aukščiau minėtose nutartyse konstatavo ne kartą ir nedviprasmiškai, pasakydamas, kad būtent draudimo bendrovė, kaip specialus subjektas, prisiimantis riziką, ir įvertinantis visas aplinkybes, turi numatyti, įvertinti ir iširti visas aplinkybes, prisiimdama galimas neigiamas pasekmes. Todėl darytina išvada, kad norimo efekto draudimo bendrovė nutraukusi laidavimo draudimo sutartį, neturės, ypač žinant, kad regresio teisė į draudėją, su sąlyga, kad išmoka išmokėta pagrįstai, jai visuomet išliks visai išmokėtai draudimo išmokos sumai.

Kitas klausimas, kas laikoma tyčiniu melagingos informacijos suteikimu pagal Civilinį kodeksą. Draudėjas, baimindamasis, kad draudimo kompanija neišduos laidavimo rašto ir taip stabdys jo verslo projektą, yra linkęs nutylėti jam neparankią informaciją. Jeigu jis melagingai nurodo, kad dirbo pelningai (pvz.: pateikdamas suklastotus finansinės atskaitomybės dokumentus), nors iš tikrųjų paskutiniai jo veiklos metai buvo nuostolingi, tai abejonių nekyla, kad draudėjas pateikė melagingą informaciją. Tačiau kaip vertinti situaciją, kai draudėjas tyčia neatskleidė kitos informacijos, kurios draudikas nepaprašė, bet kuri neabejotinai turi esminės įtakos draudžiamąjį įvykių atsitikimo tikimybei ir galimų nuostolių dydžiui? Kaip teisingai pastebi T. Kontautas, Civilinis kodeksas įtvirtina riboto atskleidimo pareigą⁸⁷, kuri reiškia, kad draudėjas tinkamai atskleidė esminės aplinkybes, jei atsakė į draudiko (paprastai anketoje) pateiktus klausimus. Tokiu atveju, kai draudėjas suvokia, kad tam tikra aplinkybė, kurios draudikas neprašė nurodyti prašymo sudaryti draudimo sutartį formoje, yra svarbi draudikui, ir šios informacijos neatskleidžia, galima pripažinti draudimo sutartį negaliojančiu vadovaujatis LR CK 1.91 str., kaip sandoriu sudarytu dėl apgaulės. Šiuo atveju, neturėtų būti sudėtinga įrodyti, tai kad draudėjas suvokia, kad informacija yra esminė, žinant kad laidavimo draudimas yra visų pirma skirtas verslo klientams, kurie vykdo komercinę veiklą, todėl žino, kokia informacija yra esminė bei lemianti draudimo rizikos dydį. Tačiau būtina prisiminti LAT teismo poziciją, kad net ir esant draudėjui nesąžiningam, ar net atlikus nusikalstamus vieksmus, su sąlyga kad naudos gavėjas yra sąžiningas, prievolė mokėti draudimo išmoką draudikui, išlieka. Tokiu atveju draudikui nelabai naudinga pripažinti draudimo sutartį negaliojančia, nebent su tuo sutiktų naudos gavėjas. Laidavimo

⁸⁷ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 92.

draudimo sutartį pripažinus negaliojančia *ab initio*, taikytina abipusė restitucija pagal Civilinio kodekso 6.222 str. Vadinasi formaliai vertinant šią nuostatą, draudėjas turėtų teisę reikalauti atgauti draudimo įmoką (atskaičius sutarties sudarymo ir vykdymo išlaidas), o laidavimo raštas bei pareiga mokėti draudimo išmoką įvykus draudžiamajam įvykiui liktų galioti!

2) Civilinis kodeksas numato kiek kitokias teises pasėkmes draudėjui dėl neatsargumo nepateikus informacijos, dėl ko išauga draudiminė rizika. Šiuo atveju draudikas gali reikalauti per du mėnesius kai sužinojo šias aplinkybes sutartį pakeisti vadovaudamasis Civilinio kodekso 6. 993 str. 5d. Jeigu draudėjas atsisako tai padaryti per vieną mėnesį arba neatsako į pateiktą pasiūlymą, tai draudikas turi teisę reikalauti nutraukti draudimo sutartį. Jau prieš tai išsiaiškinome, kad nutraukimas nėra naudingas draudikui. Praktikoje šis insitutas netaikomas ir todėl, kad sudėtinga būtų įrodyti, kokia turėtų būti tikroji sutarties kaina, kadangi laidavimo draudimo specifika pasireiškia tuo, kad draudimo tarifai diferencijuoti labai neženkliai, o draudimo bedrovių praktika yra tokia, kad jos apskritai prisiima riziką bei išduoda draudimo polisus tik tiems asmenims, kuriuos laiko patikimais. Jokia bendrovė, žinodama, kad asmens, prašančio laiduoti už jį finansinė padėtis sunki, net už sąlyginai labai didelę įmoką neprisiims rizikos be papildomų garantijų (užstato, įkeitimo, kontragarantijos). Taigi kaip ir sutarties pripažinimo negaliojančia atveju, taip ir šiuo, sutarties pakeitimo institutu, draudikas efektyviai pasinaudoti neturi galimybių.

3) Sutarties nutraukimo pasėkmės panašios kaip ir jos pripažinimo negaliojančios atveju- toks nutraukimas nedaro įtakos laidavimo rašto, išduoto naudos gavėjui, atžvilgiu. Formaliai vertinant Civilinį kodeksą išeitu, kad draudikui nutraukus draudimo sutartį, draudėjas turi teisę susigrąžinti dalį įmokos, kuri proporcinga likusiam laidavimo galiojimo laikui (išskaičiavus sutarties sudarymo ir vykdymo išlaidas, jeigu tokios numatytos draudimo taisyklėse).

Toliau būtina galima aptarti tokios informacijos nepateikimo įtaką draudimo išmokos mokėjimui. LR CK 6.993 str. 6d. numato, kad jeigu draudėjas nepateikė informacijos apie aplinkybes, galinčias turėti įtakos draudžiamojo įvykio atsitikimo tikimybei ar galimų nuostolių dydžiui, tai draudikas privalo išmokėti draudimo išmoką, proporcingą sutartos draudimo įmokos ir draudimo įmokos, kuri būtų nustatyta draudėjui, jeigu jis būtų įvykdęs numatytą atskleidimo pareigą, santykiui. Šio Civilinio kodekso straipsnio pritaikymas laidavimo draudimo atveju yra praktiškai neįmanomas, kadangi, visų pirma, naudos gavėjas yra asmuo, kurį su draudiku sieja laidavimo santykiai, esantys savarankiškais draudimo

teisinių santykių atžvilgiu, visų antra, kaip minėta, keblu būtų paskaičiuoti ir iš naujo įvertinti riziką, kadangi draudikas pirmiausia sprendžia, ar draudėjas yra pakankamai pajėgus įvykdyti išipareigojimus ir, ar nepavykus jam to padaryti, jis turi pakankamai turto, iš kurio būtų galima draudimo išmoką išsieškoti regresu tvarka.

Kai kurie draudikai į savo taisykles perkelia ir Civilinio kodekso minėto straipsnio 8 d. paskutinį sakinį, pasilikdami sau teisę nemokėti draudimo išmokos įrodę, kad nė vienas draudikas, žinodamas aplinkybes, kurių draudėjas nenurodė dėl neatsargumo, nebūtų sudaręs draudimo sutarties. Vėlgi ši Civilinio kodekso norma prasilenkia su LAT išaiškinimais, ir negali būti taikoma, kadangi laidavimo draudimo santykiai nedaro įtakos draudiko prievolės mokėti draudimo išmokos pagal išduotus laidavimo raštus. Laidavimo draudimo specifika yra ta, kad naudos gavėjas yra ne draudėjas, o tas, kuriam draudėjas padaro žalos. Šiuo atveju analogiją galėtume išvesti su privalomojo draudimo teisiniais santykiais, pavyzdžiui, pagal transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymą, draudėjui nurodžius neteisingą informaciją (nepriklausomai nuo to, tyčia ar neatsargiai) apie vairuotojo amžių, draudikas neturi teisės mažinti išmokos dėl to, kad jis prisiimė riziką tik už vyresnio amžiaus vairuotoją. Draudikas privalo atlyginti visą žalą pagal įstatymus, o tik po to vienaip ar kitaip reikalauti dalies atlygintos žalos iš autoįvykio kaltininko⁸⁸.

Taigi matome, kad sankcijos už ikisutartinių pareigų nevykdymą draudėjui, yra tik hipotetinės. Palyginimui galima pasakyti, kad kitų rūšių draudimo sutarčių atveju, šios pareigos pažeidimas yra pakankamai stiprus įrankis prieš draudėją, galintis pastarąjį palikti be draudimo apsaugos, priversti mokėti už draudimą daugiau nei jis tikėjosi arba padaryti šiam realių nuostolių sumažinant draudimo išmoką ar jos nemokant.

5.2. Draudiko ikisutartinės pareigos

Nors draudėjo ikisutartinėms pareigoms skirtas kur kas didesnis įstatymų leidėjo dėmesys, pareigų turi ir draudikas. Pavyzdžiui draudikas, neturi teisės atskleisti konfidencialios informacijos jam vykdant draudimo veiklą apie draudėją, apdraustąjį ir naudos gavėją, o jam pažeidus šią pareigą, draudėjas turi teisę reikalauti turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo⁸⁹.

⁸⁸ Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalis. (Valstybės žinios. 2001, Nr. 56-1977).

⁸⁹ Civilinio kodekso 6.995 str.

Lietuvos teismų praktikoje daugiausia ginčų kelia draudimo taisyklių įteikimas draudėjui, o netinkamas šios pareigos įvykdymas lemia jų netaikymą bei draudiminės apsaugos išplėtimą⁹⁰. Laidavimo draudimo atveju šis klausimas ne toks aktualus, kadangi, faktiškai, draudiko prievolė mokėti draudimo išmoką atsiranda pagal naudos gavėjui išduotą laidavimo raštą⁹¹, o ne tik pagal draudimo polisą. Be to, draudėjui, kas yra apskritai svetima draudimo teisei, laidavimo draudimo atveju yra naudingesnė kuo siauresnė draudimo apsauga, nes draudėjas žino, kad draudimo bendrovė išmokėjusi išmoką, išieškos šią sumą iš draudėjo regresu tvarka.

Įdomesnis yra klausimas, ar naudos gavėjui turi būti įteiktos taisyklės ir/ar su jomis turi būti supažindintas? Toks klausimas iškyla, kadangi draudimo bendrovė išduodama laidavimo raštą visuomet nurodo, kad jo sudedamosios dalys yra draudimo polisas bei draudimo taisyklės. Šiuo draudikas tikisi laidavimo draudimo taisykles pritaikyti ir laidavimo santykiams, ir atsiriboti nuo jam nepageidaujamos rizikos. Toks draudimo bendrovės noras yra logiškas, kadangi laidavimo raštas paprastai būna labai glaustas dokumentas, nurodantis, kad draudikas atlygina naudos gavėjo nuostolius, atsižvelgiant į dokumentus, įrodančius žalos faktą bei dydį. Laidavimo raštas nenurodo, kurie įvykiai yra nedraudžiamieji ir pan. Šioje vietoje gali ir iškilti klausimas, ar naudos gavėjas gali praplėsti draudiminę apsaugą, įrodinėdamas, kad jis negavo draudimo taisyklių kopijos bei nebuvo su jomis supažindintas? Pagal Civilinio kodekso 6.992 str. 2d., draudikas privalo įteikti taisykles draudėjui, o ne naudos gavėjui. Be to, šios yra skelbiamos internetiniuose puslapiuose, o naudos gavėjas, kaip verslininkas (kaip minėta laidavimo draudimas yra paslauga verslui), kuriam taikomi didesni apdairumo, konkrečios situacijos įvertinimo reikalavimai, negalėtų remtis tuo, kad draudikas neišsaiškino jam draudimo sutarties sąlygų, nes tokios pareigos draudikas kaip ir neturi.

⁹⁰ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 105

⁹¹ Kai kurios draudimo bendrovės savo laidavimo draudimo taisyklėse laidavimo raštą vadina draudimo sutarties sudarymą patvirtinančiu dokumentu. ADB "RESO Europa". Atsakomybės laidavimo užtikrinant tinkamą prievolių įvykdymą savanoriškojo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: http://www.resoeuropa.lt/al_tsk.pdf.

5.3. Naudos gavėjo ikisutartinės pareigos

Trumpai aptarsime naudos gavėjo ikisutartines pareigas. Sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimo taisyklėse draudimo bendrovės nėra linkusios numatyti naudos gavėjo ikisutartinių pareigų⁹². Visgi kreditoriaus pareigą laiduotojo prašymu suteikti informaciją apie pagrindinės prievolės turinį numato Civilinio kodekso 6.80 str. 1 d. Pažymėtina, jog šią pareigą kreditorius turi, tik kai laiduotojo reikalavimu, todėl savo iniciatyva neprivalo teikti tokios informacijos. Visgi kreditoriaus atsisakymas teikti laiduotojui informaciją vertintinas kaip kooperavimosi pareigos pažeidimas, suteikiantis laiduotojui teisę reikalauti atlyginti atsisakius padarytus nuostolius, taip pat panaudoti šį faktą kaip atsikirtimą į kreditoriaus pareikštą ieškinį⁹³. Pažymėtina, jog šią pareigą laiduotojo reikalavimu kreditorius turi tiek ikisutartinių santykių metu, tiek ir jau įsigaliojus laidavimo sutarčiai.

⁹² Teisę reikalauti papildomos informacijos iš muitinės įstaigų apie vykdomas muitinės procedūras paprastai numato bendradarbiavimo sutartys.

⁹³ MIKELĖNAS, V. ir kt. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. I tomas, Pirmasis leidimas, Vilnius: Justitia, 2003, p. 122.

6. Draudimo sutarties šaliu teisės ir pareigos galiojant draudimo sutarčiai

Laidavimo draudimo sutartis yra dvišalė, taigi teisių vienas kito atžvilgiu turi tiek draudikas, tiek draudėjas. Šios teisės ir pareigos yra įtvirtintos tiek Civiliniame kodekse, tiek Draudimo įstatyme, tiek ir laidavimo draudimo taisyklėse.

6.1. Draudiko sutartinės pareigos

Pagal draudimo sutarčių bendrąsias nuostatas, draudikas turi pareigą neatskleisti konfidencialios informacijos apie draudėją (LR CK 6.995 str.), informuoti apie savo adresą pasikeitimus (LR CK 6.993 str. 8 dalis), išsiųsti draudėjui priminimą, jei šis vėluoja sumokėti draudimo įmoką (Draudimo įst. 80 str.), išduoti draudėjo sutartinių dokumentų dublikatus (Draudimo įst. 78 straipsnio 4 dalis). Įvykus draudžiamajam įvykiui, draudikas privalo tinkamai jį ištirti ir išmokėti draudimo išmoką (Draudimo įst. 82 str.) naudos gavėjui, o draudimo sutartį nutraukus - tinkamai atiskaityti su draudėju (Draudimo įst. 84 str.)⁹⁴.

Aptarsime kaip pasireiškia reikšmingesnės draudiko pareigos laidavimo draudimo atveju. Štai pareiga išsiųsti priminimą, jei draudėjas vėluoja mokėti draudimo įmoką, neturi praktinio aktualumo laidavimo draudimo sutarties atveju. Ji aktuali kitų draudimo rūšių atveju, kuriuose esant periodiniam draudimo įmokų mokėjimo grafikui arba esant didesniai draudimo sutarčių skaičiui, numatoma galimybė sumokėti iki tam tikro laiko po sutarties įsigaliojimo. Gi laidavimo draudimo atveju visos draudimo kompanijos reikalauja įmoką sumokėti iš karto, be visa ko, laidavimo draudimo taisyklėse nurodydamos, kad draudimo sutartis įsigalioja tik po to, kai draudėjas sumoka už laidavimo draudimo polisą⁹⁵. Be to, draudėjas pats suinteresuotas kuo greičiau sumokėti laidavimo draudimo įmoką, nes kol nebus išduotas naudos gavėjui reikalingas laidavimo raštas, tol draudėjas, faktiškai, negalės pradėti vykdyti savo verslo projekto.

Pagrindinė draudiko pareiga visgi yra ištirti draudžiamąjį įvykį ir išmokėti draudimo išmoką. Norėdami kuo geriau išanalizuoti šią draudiko pareigą, išskaidysime ją į keletą dalių: visų pirma aptarsime, kokie įvykiai yra nedraudžiamieji, pabandysime išsiaiškinti, kada

⁹⁴ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 113.

⁹⁵ Net sutarus dėl besąlyginio laidavimo rašto išdavimo milijoną siekiančiai sumai, draudimo įmoka nesiekia daugiau kaip 10 tūkstančių litų. Taigi jeigu draudėjas nėra pajėgus iš karto sumokėti laidavimo draudimo įmoką, tai iškart išgąsdintų draudiką, ir draudėjas būtų palaikytas nepakankamai patikimu, kad su juo būtų galima sudaryti laidavimo draudimo sutartį.

užtenka duomenų konstatuoti įvykį esant draudžiamuoju, ir tuomet jau aptarsime draudimo išmokos dydį.

Nedraudžiamųjų įvykių⁹⁶ sąrašą draudikas nustato sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimo taisyklėse bei atsakomybės, atliekant muitinės procedūras, draudimo taisyklėse⁹⁷. Laidavimo draudimo atveju, kaip ir kitų draudimo sutarčių atveju, kartais mokama draudimo išmoka *ex gratis*, kitaip tariant, iš dėkingumo naudos gavėjui, net kai įvykis yra nedraudžiamasis ar reikalaujamų atlyginti nuostolių dydis abejotinas. Paprastai tai būna, kai naudos gavėjui yra valdžios institucija ar viešoji įstaiga, kuri dažnai skelbia konkursus bei atitinkamai reikalauja, kad konkurso dalyviai ir laimėtojai pasirūpintų laidavimo raštais. Tokiu atveju, draudimo kompanijos „brangina“ naudos gavėją ir, bijodamos, kad naudos gavėjas nebepriims šios kompanijos laidavimo raštų, yra linkusios išmokėti draudimo išmoką (ypač jei draudimo suma ne itin didelė) net jei nėra aiškus iki galo draudžiamąjį įvykio ar žalos bei jos dydžio faktas. Išmokėjusi išmoką, draudimo bendrovė ima reikalauti draudėją grąžinti jam išmokėtą suma, o pastarasis, vėlgi nenorėdamas pyktis su naudos gavėju ir su draudiku, bei tokiu būdu komplikuoti savo galimybių toliau dalyvauti konkursuose, neturi kitos išeities kaip tik grąžinti išmokėtą sumą draudikui, net jei draudimo išmoka buvo nepagrįsta. Nepaisant to, svarbu aptarti nedraudžiamųjų įvykių sąrašą, kuriuo draudimo kompanijos paprastai grindžia savo atsisakymą mokėti draudimo išmoką.

Nedraudžiamųjų įvykių sąrašas apskritai nėra būtina draudimo sutarties sąlyga⁹⁸, tačiau draudikas visuomet numato aplinkybes, kurioms esant įvykis bus laikomas nedraudžiamuoju ir draudimo išmoka nebus mokama. Pavyzdžiui, sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimo atveju, nedraudžiamieji įvykiai paprastai atsiranda iš draudėjo ir naudos gavėjo sutarties (konkurso) sąlygų arba dėl draudėjo. Atsisakyti mokėti draudimo išmoką draudikas turi teisę net ir esant įvykiui draudžiamajam, tačiau naudos gavėjui atlikus tam tikrus veiksmus netinkamai⁹⁹. Nedraudžiamieji įvykiai, atsirandantys iš draudėjo ir naudos gavėjo sutarties sąlygų (konkurso) paprastai pasireiškia tuo, kad draudikui neatsiranda prievolė mokėti draudimo išmoką, kuomet draudėjas neatsako prieš naudos gavėją pagal

⁹⁶ Draudimo sutartyje nurodytas atsitikimas, kuriam įvykus draudikas neprivalo mokėti draudimo išmokos.

⁹⁷ Nedraudžiamųjų įvykių sąrašą kelionių organizavimo paslaugų finansinių garantijų draudimo atveju nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl kelionės organizatoriaus prievolių įvykdymo užtikrinimo draudimo taisyklių patvirtinimo 10 punktas.

⁹⁸ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 60.

⁹⁹ Draudimo sutarčių teisės moksle skiriami nedraudžiamieji įvykiai bei įvykiai, nors ir pripažįstami draudžiamaisiais, tačiau dėl vienokių ar kitokių pažeidimų, suteikiantys teisę draudikui atsisakyti mokėti draudimo išmoką. ⁹⁹ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 141.

pasirašytą sutartį. Šiuo atveju draudimo kompanija naudojasi sutarties sąlygomis, kurios atleidžia draudėją nuo sutartinės civilinės atsakomybės prieš naudos gavėją. Paprastai tai būna aplinkybės, kurias draudikas irgi priskiria prie nedraudžiamųjų įvykių, pvz. *force majeure* arba kitas aplinkybes, kai draudėjui civilinė atsakomybė netaikoma arba jis atleidžiamas nuo civilinės atsakomybės Civilinio kodekso 6.253 straipsnio nustatyta tvarka. Papildomai kai kurie draudikai nurodo branduolinę reakciją, radioaktyvų apšvitinimą ar radioaktyvų užteršimą bei turto konfiskavimą, areštą ar jo sunaikinimą valstybės valdžios institucijų nurodymu¹⁰⁰. Šiuo atveju draudikui būtina įrodyti, kad nuostoliai atsirado ar padidėjo būtent dėl šių priežasčių. Dar vienas atvejis, kurį draudikai laiko nedraudžiamuoju įvykiu yra sutartinės prievolės nevykdymas ar netinkamas vykdymas, pasibaigus galioti ar neįsigaliojus draudimo sutarčiai. Draudikai paprastai laiko nedraudžiamaisiais įvykiais ir draudėjo prievolės mokėti baudas, delspinigius ar kitas netesybų formas. Kiti draudikai dar labiau išplečia nedraudžiamųjų įvykių sąrašą, baimindamiesi pareigos mokėti išmoką už įvykius, dėl kurių manė rizikos neprisiėmęs (profesinė atsakomybė, žala trečiųjų asmenų sveikatai ar gyvybei, taip pat atsakomybė dėl dizaino, planų, brėžinių, specifikacijų, reklamos, naudojimo instrukcijų klaidų -profesinė atsakomybė)¹⁰¹.

Draudimo bendrovės pagal draudimo taisykles pasilieka teisę nemokėti draudimo išmokos, kuomet draudėjas ar naudos gavėjas pažeidė kokią nors pareigą. Prie tokių aplinkybių draudimo kompanijos priskiria tiek draudėjo ir/ar naudos gavėjo tyčia sukeltą draudžiamąjį įvykį, tiek ir būtinų dokumentų, reikalingų draudžiamąjo įvykio priežastims ir žalos dydžiui nustatyti, nepateikimą arba klaidingos informacijos šiais klausimais pateikimą. Taip pat nurodoma, kad nedraudžiamasis įvykis laikomas ir tokiu atveju, kai draudimo sutartis buvo sustabdyta dėl draudėjo kaltės arba galiojimas sutarties nutrauktas¹⁰². Draudikas neturi pareigos mokėti draudimo išmokos, kai naudos gavėjas nepagrindžia savo reikalaujamos sumos dydžio arba neįrodo savo paties patirtų nuostolių. Be to, neatlygina ir netiesioginių nuostolių (pajamų, pelno netekimas, papildomos išlaidos ir kt.). Tai išmintingas draudikų žingsnis, kadangi nei laidavimo rašte, nei draudimo taisyklėse nenurodžius, kad atlyginami tik tiesioginiai nuostoliai (draudimo bendrovės laidavimo raštuose nurodo, kad

¹⁰⁰ ADB "RESO Europa". Atsakomybės laidavimo užtikrinant tinkamą prievolių įvykdymą savanoriškojo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: http://www.resoeuropa.lt/al_tsk.pdf.

¹⁰¹ *Ibidem*.

¹⁰² Jau aptarėme, kad realiai dėl draudėjo pareigų nevykdymo arba netinkamo vykdymo draudikui, pastarasis neįgyja teisės mokėti atsisakyti draudimo išmokos, kadangi laidavimo sutartis yra savarankiška nuo draudimo sutarties. Todėl tokios taisyklėse įtvirtintos nuostatos netaikytinos.

atlyginami nuostoliai), draudimo apsauga gali išsiplėsti, kadangi tikėtina, kad sutarties sąlyga būtų aiškinama ją pasiūliusios šalies (šiuo atveju draudiko kaip standartinių sąlygų pateikėjo) nenaudai.

Kelionių organizatorių prievolių įvykdymo užtikrinimo atveju, Nedraudžiamaisiais įvykiais laikomi:

1. visi turizmo paslaugų teikimo sutartyje nustatyti atvejai, pagal kuriuos kelionės organizatorius neatsako savo turistui;

2. žalos atlyginimas turistui dėl kelionės organizatoriaus suteiktų paslaugų kokybės;

3. kelionės organizatoriaus prievolės, atsiradusios ne laidavimo draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu;

4. atvejai, kai reikia atlyginti neturtinę žalą.

Įsipareigojimų muitinei įvykdymo draudimo atveju nedraudžiamieji atvejai yra laikomi visi atvejai, kai draudėjas įst. nustatyta tvarka atleidžiamas nuo prievolės sumokėti muitinei sudarančią skolą sudarančius muitus ir mokesčius, susijusius su prekėms taikoma laikinojo prekių saugojimo operacija, muitinės procedūra ar kitu muitinės sankcionuotu veiksmu, ar kitu įsipareigojimu nurodytu draudimo sutartyje.

Ne bet kokie nuostoliai, kurie neatsiranda iš nedraudžiamųjų įvykių sąrašo savaime yra pagrindas mokėti draudimo išmoką. Kad tokia pareiga kiltų, įvykis turi būti draudžiamasis. Taigi draudimo bendrovės laidavimo draudimo taisyklėse numato ne tik nedraudžiamųjų įvykių sąrašą, bet ir draudžiamųjų įvykių sąrašą, kaip kad įsakmiai tokią pareigą draudikui nustato Draudimo įst. 77 str. 1 d. 3 p.

Vėlgi draudžiamieji įvykiai priklauso nuo įsipareigojimų pobūdžio ir šaltinio¹⁰³. Kalbant apie sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimą, tai vienokie įvykiai bus laikomi draudžiamieji kai bus išduotas pasiūlymo laidavimo raštas, ir kitokie bus kai išduotas atlikimo užtikrinimo, avansinio apmokėjimo arba garantinio laikotarpio laidavimo raštas¹⁰⁴.

Draudžiamųjų įvykių sąrašą kelionių organizatorių finansinių garantijų atveju nusato aukščiau minėto nutarimo 9 punktas, kuris sako, kad: „*draudikas moka draudimo išmokas, užtikrindamas kelionės organizatoriaus prievolių įvykdymą kelionės organizatoriaus turistams, jeigu pats kelionės organizatorius savo prievolių (dalies ar visų) neįvykdytų ar*

¹⁰³ Įvykiai visais atvejais tiek sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimo atveju, tiek įsipareigojimų muitinei draudimo atveju įvykiai yra draudžiamieji, jeigu draudėjas neįvykdo savo prievolių dėl nemokumo, bankroto, leidimo veiklai panaikinimo, registravimo atšaukimo ir pan.

¹⁰⁴ Sutartinių įsipareigojimų įvykdymo laidavimo draudimo draudžiamieji įvykiai buvo įvardinti klasifikuojant laidavimo draudimo sutartis, Žr. 14 p.

negalėtų įvykdyti šių Taisyklių 40 punkte nustatytais atvejais dėl šių priežasčių (draudiminių įvykių):

- 1. kelionės organizatoriui būtų panaikintas kelionės organizatoriaus pažymėjimas;*
- 2. kelionės organizatorius taptų nemokus;*
- 3. kelionės organizatoriui būtų iškelta bankroto byla, pradėtas bankroto procesas neteismine tvarka arba jis būtų likviduotas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka;*
- 4. kelionės organizatorius, sudaręs turizmo paslaugų teikimo sutartį, savo turistui nesuteiktų kelionės organizavimo paslaugų ir negrąžintų sumokėtos sumos”.*

Įsipareigojimų muitinei laidavimo atveju, draudžiamieji įvykiai yra draudėjo bet kurios pagrindinės ar kitos mokestinės prievolės sumokėti muitinei skolą sudarančius muitus ir mokesčius, susijusius su prekėmis taikoma laikoma laikinojo prekių saugojimo procedūra, muitinės procedūra, kitu muitinės sankcionuotu veiksnu arba kitu įsipareigojimu muitinei, nurodytu draudimo sutartyje, neįvykdymas arba netinkamas įvykdymas, kai dėl to draudėjas gavo muitinės pranešimą arba pretenziją.

Vadovaujantis draudimo įst. 82 str. 2d., Draudimo išmoka privalo būti išmokėta ne vėliau kaip per 30 dienų nuo tos dienos, kai gaunama visa informacija, reikšminga nustatant draudžiamąjį įvykio faktą, aplinkybes, pasekmes ir draudimo išmokos dydį.

Kartais labai sudėtinga priimti sprendimą dėl įvykio pripažinimo (ne)draudžiamu. Pavyzdžiui, kaip vertinti situacijas kai draudėjas, laimėjęs konkursą, atsisako pasirašyti sutartį pirkimo dokumentuose numatytais sąlygomis. Laidavimo draudimo praktikoje ne per seniausiai buvo susiklosčiusi situacija, kai viena kuro automobiliams pardavimo bendrovių, laimėjusi viešą konkursą, atsisakė jį pasirašyti konkurso dokumentuose nurodytais sąlygomis. Pasirodo, ji savo pasiūlyme konkursui nurodė turinti degalinių tinklus tam tikrame skaičiuje konkrečių miestų ir miestelių, ir buvo pripažinta konkurso laimėtoja. Vėliau ji atsisakė pasirašyti sutartį, kadangi pirkimo sutartyje buvo reikalaujama turėti degalinių tinklus keliose miestuose, kuriuose minėta bendrovė jų neturėjo. Formaliai žiūrint draudimo kompanijai būtų tekę mokėti draudimo išmoką, kadangi draudėjas atsisakė pasirašyti sutartį. Kita vertus, atsižvelgiant į tai, kad jis konkurse nurodė turintis degalinių tinklus tik tam tikruose miestuose, ir vis tiek buvo pripažintas konkurso laimėtoju, leidžia teigti, kad naudos gavėjas sutiko su pasiūlymo sąlygomis ir sutartis turėtų būti pasirašyta pagal pateiktą pasiūlymą, o ne pagal pirkimo dokumentus, o draudėjui atsisakius pasirašyti sutartį pagal juos, naudos gavėjas neturėtų teisės reikalauti išmokos iš draudimo bendrovės.

Kita vertus nei Civilinis kodeksas, nei Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas nenurodo kaip reikėtų spręsti tokią situaciją¹⁰⁵.

Neretai būna, kai įvykis pripažįstamas draudžiamuoju, tačiau nėra aiškus nuostolių dydis. Nuostolių dydį nėra sudėtinga nustatyti, kai tarkime išduotas laidavimo raštas garantiniam laikotrupiui (tokiu atveju, paaiškėjus defektams garantinio laikotarpio metu, nuostoliai bus pripažinti ta suma, kuri reikalinga šiuos defektus ištaisyti) arba įsipareigojimų muitinei laidavimo draudimo atveju, kai nuostolis yra lygus muito mokesčiui, kuris turėtų būti sumokėtas¹⁰⁶. Visgi kartais nustatyti žalos dydį nustatyti gali būti labai sudėtinga¹⁰⁷.

6.2. Draudėjo sutartinės pareigos

Draudėjas, kaip ir draudikas turi pareigų laidavimo draudimo sutarties atveju, kurios išplaukia tiek iš Civilinio kodekso nuostatų, reglamentuojančių draudimo sutartį, tiek iš Draudimo įstatymo., tiek iš draudiko patvirtintų laidavimo draudimo taisyklių. Pabandydysime aptarti esmingas draudėjo pareigas bei šių pareigų neįvykdymo pasekmes.

Štai Civilinio kodekso 6.1004 str. numato draudėjo pareigą laiku mokėti **draudimo įmokas**. Neįvykdžius šios pareigos, minėto straipsnio 3 d. leidžia draudikui įvykus draudžiamajam įvykiui įskaityti nesumokėtą draudimo įmoką į išmoką.

Ši pasėkmė galėtų atsirasti tik tokiu atveju, kai draudimo sutarties įsigaliojimas nesiejamas su draudimo įmokos sumokėjimu, arba numačius, kad draudimo įmokos mokamos dalimis. Laidavimo draudimo atveju šis klausimas nėra aktualus, kadangi draudimo įmonės visuomet reikalauja sumokėti įmoką iš karto bei draudimo sutarties įsigaliojimą susieja su draudėjo pareigos sumokėti draudimo įmoką įvykdymo.

Pagaliau net draudėjui net ir neįvykdžius pareigos sumokėti draudimo įmokos, laidavimo raštas dėl to nenustoja galioti, ir jeigu draudikas jau jį išdavė, tai naudos gavėjui neturėtų rūpėti draudėjo ir draudiko tarpusavio atsiskaitymai, todėl manytina kad draudikas negalėtų sumažinti draudimo išmoką naudos gavėjui ta dalimi, kuria draudėjas nesumokėjo draudimo įmokos, kaip ir apskritai atsisakyti mokėti draudimo išmoką, remiantis draudimo sutarties negaliojimu.¹⁰⁸ Tokią išvadą galėtume daryti nepaisant to, kad laidavimo rašte nurodyta draudimo taisyklės ir draudimo polisą esant neatsiejama laidavimo rašto dalimi. Manytina, kad tokia nuostata tiktais įpareigoja naudos gavėją laikytis pareigų, kurios jam

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas.

¹⁰⁶ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92 nustatanti Bendrijos muitinės kodeksą, 192 str.

¹⁰⁷ Ypatingai sunku nustatyti tikslų žalos dydį, kai laiduojama už pavojigų atliekų sutvarkymą.

¹⁰⁸ Žr. p. 24-25.

priskirtos draudimo taisyklėse, bei užtikrina suderinamumą su draudimo polise įtvirtintomis sąlygomis, bet nesuteikia teisės draudikui remtis draudėjo pareigos mokėti draudimo įmoką nevykdymu kaip pagrindu atsisakyti mokėti draudimo išmoką pagal laidavimo raštą. Naudos gavėjas juk negali sukontroliuoti, šios pareigos įvykdymo bei gali apie šias pareigas apskritai nežinoti. Analogiją galėtume išvesti su Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymu, kuris numato, kad draudėjui laiku nesumokėjus už draudimo sutartimi teikiamą draudimo apsaugą, draudikas išmoka išmoką nukentėjusiam trečiajam asmeniui, o tik po to jau turi teisę susigrąžinti draudimo išmoka iš draudėjo¹⁰⁹.

Draudikas, vykdydamas jam Draudimo įstatyme numatytą pareigą, nurodo įmokos apskaičiavimo ir mokėjimo tvarką. Įmokos dydį draudikas nustato, atsižvelgdamas į rizikos dydį, draudėjo prievolių pobūdį, terminą, draudimo sumą. Jau minėjome, kad įmokos dydis skaičiuojamas tik tuomet, jeigu apskritai draudikas priima sprendimą sudaryti draudimo sutartį. Laidavimo draudimo atveju draudėjai šiek tiek diferencijuojami pagal prievolės pobūdį, skaičiuojant tarifą nuo draudimo sumos, su sąlyga, kad įmoka nėra mažesnė už tam tikrą sumą¹¹⁰. Tokia minimali draudimo įmokos suma numatyta, atsižvelgiant į draudiko sutarties sudarymo ir vykdymo sąnaudas. Pastebėtina, kad paprastai sutartinių laidavimo draudimo atveju imamas metinis tarifas, kas reiškia, kad įmoka dauginama iš tokio metų skaičiaus, kurį galios draudimo sutartis.¹¹¹

Galiojant draudimo sutarčiai, neretai padidėja rizika, kas sąlygoja draudėjo pareigą sumokėti papildomą įmoką. Tokią situaciją draudimo kompanijos numato ir bando išspręsti laidavimo draudimo taisyklėse, pasakydamos, kad draudėjas privalo informuoti draudimo kompaniją apie padidėjusią draudimo riziką¹¹². Tokiu atveju draudikas pasilieka sau teisę pakeisti draudimo sąlygas ar padidinti draudimo įmoką, o šiam atsisakius – kreiptis į teismą dėl draudimo sutarties nutraukimo ar pakeitimo iš esmės pasikeitus aplinkybėms¹¹³. Realiai šios nuostatos norimo efekto negali duoti draudikui dėl jau ne kartą minėto laidavimo ir

¹⁰⁹ Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas 11 str. 7 d.

¹¹⁰ Priklausomai nuo prievolės pobūdžio draudėjas paprastai moka nuo 0,5 % iki 1,5 % nuo draudimo sumos.

¹¹¹ Išskyrus pasiūlymo laidavimo draudimo atvejį kuomet imama draudimo įmoka nuo sumos, nesiejant jos su metų ar mėnesių skaičiumi.

¹¹² Tokią pareigą numato ir Civilinio kodekso 6.1010 straipsnis.

¹¹³ UAB „Ergo Lietuva“. Pasiūlymo, išankstinio apmokėjimo, atlikimo ir garantinio laikotarpio laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5d.]. Prieiga per internetą: <http://www.ergo.lt/verslo/laidavimo_draudimas>. UAB “BTA DRAUDIMAS”. Sutartinių įsipareigojimų įvykdymo laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bta.lt/index.php?-973422778>.

draudimo santykių atskyrumo. Be to, sunkiai įsivaizduojama tokios nuostatos praktinis įgyvendinimas. Įsivaizduokime tokią situaciją: draudėjas pagal laidavimo draudimo sutartį verčiasi pavojingų atliekų tvarkymu, bei yra įsipareigojęs naudos gavėjui išvežti ir utilizuoti tam tikroje vietoje esančias aplinkas. Akivaizdu, kad sustabdžius draudėjo licenciją utilizuoti tokias atliekas galimybė įvykdyti įsipareigojimus labai pasunkėja, ar net tampa neįmanoma. Tokiu atveju draudėjas lyg ir turėtų informuoti draudiką apie padidėjusią riziką, o šis lyg ir galėtų reikalauti didesnės draudimo įmokos arba pakeisti sutartį¹¹⁴. Visgi laidavimo draudimo atveju sunku būtų nustatyti, kiek turėtų padidėti draudimo įmoka, kad atitiktų riziką, kadangi, draudikas apskritai niekada nebūtų išdavęs laidavimo draudimo poliso įmonei, kurios veiklos licencija sustabdyta. Tuo tarpu pakeisti draudimo sutartį, kuri sumažintų padidėjusią riziką beveik neįmanoma. Taip yra todėl, kad draudimo sutartis visų pirma turi atitikti naudos gavėjo interesą – gauti nuostolių atlyginimą, jeigu skolininkas neįvykdo savo prievolės. Šiuo konkrečiu pavyzdžiu, nepakeitus pagrindinės laidavimo draudimu užtikrintos prievolės, to pasiekti bus neįmanoma, o toks pakeitimas visiškai netenkintų naudos gavėjo, nes jis negalėtų gauti to, ko tikėjosi, t.y. atliekų sutvarkymo.

Draudikui sužinojus apie rizikos padidėjimą iš kitų šaltinių, jis, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.1010 str. 3d., formaliai turi teisę reikalauti nutraukti draudimo sutartį ir atlyginti nuostolius, kiek jų nepadengia draudimo įmoka. Visgi draudikui neverta eikvoti savo laiko ir sąnaudų, žinant kad pareiga mokėti draudimo išmoką vis tiek išliks, nepriklausomai nuo to, ar draudėjas neatskleis informacijos apie pasikeitusią riziką tyčia ar neatsargiai. Tokiu atveju pagal savo prigimtį ir esmę panašus į atskleidimo pareigą institutas¹¹⁵, yra praktiškai negyvybingas.

Analogiškai sudėtinga būtų draudėjui bandyti susigrąžinti dalį draudimo įmokos ar pakeisti draudimo sutartį, įrodinėjant draudimo rizikos sumažėjimą.

Civilinio kodekso 6.1012 str. numatytos pareigos pranešti apie draudžiamąjį įvykį draudėjas kaip ir neturi, kadangi ši pareiga tenka naudos gavėjui, siekiančiam gauti draudimo išmoką¹¹⁶. Nepaisant to draudėjui tenka pareiga imtis priemonių žalai sumažinti kaip kad numato Civilinio kodekso 6.1013 str. Pastebėtina, kad priešingai nei daugumos kitų

¹¹⁴ Jeigu kalbėtume, pavyzdžiui, apie sveikatos draudimo sutartį ar privalomąjį vairuotojų civilinės atsakomybės draudimo sutartį, problemų nekiltų – perėmus automobilį valdyti jaunesniam vairuotojui įmoka pakyla pagal draudiko nustatytus tarifus; asmeniui, pradedančiam užsiimti profesionaliu sportu draudimo įmoka taipogi pakyla pagal tam atitinkamus tarifus.

¹¹⁵ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 128.

¹¹⁶ Kaip ir Draudimo įstatymo 82 str. 1d. numatyta pareiga pateikti informaciją, reikalingą draudimo išmokai gauti.

draudimo institutų atveju, draudėjas yra suinteresuotas šios pareigos vykdymu, kadangi pagrįstai draudikui atlyginus nuostolius naudos gavėjui, draudėjui atsiras prievolė šią sumą gražinti. Vis dėl to draudėjui dėl vienokių ar kitokių priežasčių nevykdant šios savo pareigos, nepriklausomai nuo kaltės formos, draudikas negali remtis minėto str. 3d., atleidžiančia jį nuo pareigos atlyginti naudos gavėjui padarytą žalą.

6.3. Naudos gavėjo teisės ir pareigos

Laidavimo draudimo atveju naudos gavėjas turi teisę į draudimo išmoką, tačiau kad ja galėtų pasinaudoti, jis turi įvykdyti Civilinio kodekso, Draudimo įstatyme. ir laidavimo draudimo taisyklėse numatytas tam tikras pareigas¹¹⁷. Štai Civilinio kodekso 6.1012 str. 1d. numato naudos gavėjo pareigą pranešti apie draudžiamąjį įvykį per nustatytą terminą ir sutartyje numatytu būdu. Draudimo įst. 82 str. tarsi konkretizuoja šią pareigą, nuroydamas, kad naudos gavėjas privalo pateikti draudikui: *<....visus turimus dokumentus ir informaciją apie draudžiamąjį įvykį aplinkybes ir pasekmes, būtinas nustatant draudimo išmokos dydį>*.

Šios naudos gavėjo pareigos yra dar labiau sukonkretintos laidavimo draudimo taisyklėse. Paprastai juose nurodyti trijų tipų dokumentai, kuriuos naudos gavėjas turi pateikti:

- a) reikalavimas (pretenzija), kuriame turi būti nurodyta, kokių prievolių pagal sudarytą tarp jo ir draudėjo sutartį draudėjas neįvykdė ar kokias įvykdė netinkamai;
- b) dokumentus, įrodančius, kad jis kreipėsi į draudėją su raginimu įvykdyti savo prievolės pagal sutarties nuostatas, o draudėjas raštu atsisakė tai padaryti;
- c) dokumentus, įrodančius, kokio dydžio nuostolius patyrė naudos gavėjas dėl draudėjo prievolės neįvykdymo ar netinkamo įvykdymo.

Šių pareigų nereikėtų absoliutinti, kadangi, savaime suprantama, naudos gavėjas ne visuomet gali pateikti draudėjo raštišką atsisakymą įvykdyti prievolę. Galimos situacijos, kai draudėjas nevykdo savo įsipareigojimų naudos gavėjui, tačiau raštu nepateikia tokio atsisakymo arba bankrutuoja. Neatsitiktinai Draudimo įst. 85 str. 2d. numato, kad draudikas neturi teisės remtis naudos gavėjo pagal draudimo sutartį pareigų nevykdymu, jeigu jis negali tokių pareigų įvykdyti. Pasiūlymo laidavimo draudimo atveju taip pat nėra reikalaujama pagrįsti nuostolių dydį ar net faktą. Pakanka nurodyti, kad draudėjas atsiėmė savo pasiūlymą

¹¹⁷ LR draudimo įst. 82 str. 2 d. antras sakinytis numato, kad: "draudimo išmoka privalo būti išmokėta ne vėliau kaip per 30 dienų nuo tos dienos, kai gaunama visa informacija, reikšminga nustatant draudžiamąjį įvykio faktą, aplinkybes, pasekmes ir draudimo išmokos dydį".

konkurse, pagal kurį jis pripažįstamas laimėjusiu arba vengia ar atsisako pasirašyti sutartį konkurso dokumentuose numatytais sąlygomis, ir pagal laidavimo raštą draudikui atsiranda prievolė mokėti išmoką konkrečiai laidavimo rašte nurodytai sumai. Be to, besąlyginio laidavimo draudimo atveju, laidavimo rašte yra nurodoma, kad vienintelė naudos gavėjo pareiga nurodyti, kokių įsipareigojimų draudėjas naudos gavėjui neįvykdė. Šiuo atveju naudos gavėjas neprivalo įrodyti savo nuostolių dydžio, o draudikas privalo pagal pirmą pareikalavimą mokėti draudimo išmoką, nurodytą laidavimo rašte. Draudikas, savo ruožtu, bijodamas, kad gali būti sunku įrodyti nuostolių dydį ir atgauti jį iš draudėjo, iš pastarojo reikalauja prieš sudarant laidavimo draudimo sutartį pasirašyti susitarimą, kuriuo draudėjas įsipareigoja besąlygiškai grąžinti išmokėtą draudimo išmoką draudimo bendrovei. Šiuo atveju draudėjas po to, kai grąžina draudikui išmokėtą draudimo išmoką, gali bandyti įrodinėti, kad nuostoliai buvo mažesni ir bandyti atgauti pinigus iš naudos gavėjo pasinaudodamas nepagrįsto praturtėjimo institutu. Kyla klausimas ar draudėjas, kuriam draudikas pareiškė pretenziją dėl draudimo išmokos grąžinimo, gali reikalauti draudiką pagrįsti išmokos sumą, ir bandyti įrodinėti kad naudos gavėjas patyrė mažesnius nuostolius arba jų išvis nepatyrė? Ko gero, esant sąlygai kad draudikas tinkamai įvykdė savo pareigą supažindinti su draudimo taisyklėmis ir įteikė draudimo polisą, draudėjas negalės ginčyti sumos dydžio. Taip yra todėl, kad draudikas nepažeidė draudimo sutarties mokėdamas draudimo išmoką, kurios pareigą susiejo su konkrečia suma, o ne su nuostolių dydžiu. Atsižvelgiant į draudimo taisyklėse ir Civilinio kodekso aiškiai įtvirtintą laiduotojo teisę atgauti sumokėtas sumas iš draudėjo, draudėjui efektyvių gynimosi būdų šiuo atveju nelieta, net jeigu jis ir nepasirašė susitarimo su draudiku, kad be ginčų sumokės šiam draudimo išmokos sumą.

Daugiausia problemų visgi iškyta, kai draudikas pareikalauja pateikti dokumentus, pagrindžiančius žalos dydį. Tokiu atveju neretai nuostoliai pasireiškia ne iš karto, o po kurio laiko (surengus naują konkursą, pasirašius naują subrangos sutartį, kurios kaina didesnė, ištaisius atliktų darbų trūkumus ir pateikus sąskaitas faktūras), todėl draudžiamojo įvykio administravimo ir išmokos išmokėjimo laikas užsitęsia.

7. Laidavimo draudimo sutarties pakeitimas ir nutraukimas

Kaip ir reikalauja Draudimo įst. 77 str. laidavimo draudimo taisyklėse nurodomos draudimo sutarties pakeitimo ir nutraukimo sąlygos.

Kalbant apie laidavimo draudimo sutarties **pakeitimą**, pastebėtina, kad vienos draudimo bendrovės nurodo galima sutarties pakeitimą šalių rašytiniu susitarimu¹¹⁸, kitos gi priduria, kad norint pakeisti draudimo sutartį būtinas užsakovo (naudos gavėjo) sutikimas¹¹⁹. Vėlgi prisiminus LAT teismo nedviprasmiška poziciją, kad draudiką ir naudos gavėją sieja laidavimo teisiniai santykiai, kurių galiojimui neturi įtakos draudimo sutarties galiojimui, manytina, kad šių, iš pirmo žvilgsnio svarbių, skirtumų buvimas praktinės reikšmės neturi. Taip yra todėl, kad laidavimo draudimo pagrindu be draudimo poliso yra išduodamas ir laidavimo raštas naudos gavėjui, kurio turinio, savaime suprantama, draudikas ir draudėjas negali pakeisti be naudos gavėjo sutikimo. Tuo tarpu kito poliso išdavimas pakeičiant jo nuostatas, taipogi neįtakos laidavimo rašto bei pagal jį draudiko prisiimtų įsipareigojimų naudos gavėjui. Korektiškesnes nuostatas visgi įtvirtina tie draudikai, kurie numato, kad sutartis gali būti pakeista tik esant naudos gavėjo sutikimui. Praktikoje kartais pasitaiko atveju, kai nesibaigus vienam laidavimo draudimo polisui, išduodamas kitas, kuris tarsi pratęsia anksčiau išduotąjį¹²⁰. Toks laidavimo rašto išdavimas nelaikytinas draudimo sutarties pakeitimu, o veikia naujos sutarties sudarymu, kadangi draudimo apsaugos pradžios laikotarpis pagal naujai išduotą draudimo polisą bei naują laidavimo raštą sutampa su ankstesnio pabaiga.

Trumpai atparsime draudimo sutarties šalių pasikeitimo galimybę laidavimo draudimo atveju. Draudimo įst. reikalauja draudimo taisyklėse numatyti draudiko teisių ir pareigų perleidimo kitam draudikui tvarką¹²¹. Pastebėtina, kad šią pareigą draudimo kompanijos įvykdo ne itin korektiškai, numatydamos, kad draudėjui nesutikus su draudiko pakeitimu, jis turi teisę nutraukti sutartį. Vėlgi toks nutraukimas nėra efektyvus būdas

¹¹⁸ UAB „BTA DRAUDIMAS“. Sutartinių įsipareigojimų įvykdymo laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bta.lt/index.php?-973422778>.

¹¹⁹ UAB „Ergo Lietuva“. Pasiūlymo, išankstinio apmokėjimo, atlikimo ir garantinio laikotarpio laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: http://www.ergo.lt/verslo/laidavimo_draudimas; UAB „PZU Lietuva“. Sutartinių prievolių laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.pzu.lt/?pid=231&id=35>.

¹²⁰ Taip paprastai nutinka, kai draudėjas nespėja įvykdyti savo įsipareigojimų naudos gavėjui, o šis sutinka jam terminą pratęsti, tačiau pareikalauja papildomo laidavimo rašto, nes priešingu atveju, pasibaigus laidavimo rašto galiojimui ir terminui pareikšti pretenziją, jis nustotų draudimo apsaugos.

¹²¹ LR draudimo įst. 77 str. 1d. 12 p.

draudikui išvengti mokėti draudimo išmoką, todėl šios taisyklių nuostatos neturi teisinių pasekmių naudos gavėjui.

Bendra draudimo sutarčių taisyklė yra, kad ne tik draudikas, bet ir draudėjas gali pasikeisti draudimo teisiniuose santykiuose¹²². Tai nėra neįmanoma todėl, kad tokia galimybė nėra numatyta draudimo taisyklėse (šią problemą galima būtų išspręsti pasinaudojus bendromis Civilinio kodekso 6.101-6.122 nuostatomis dėl reikalavimo perleidimo ir skolos perkėlimo), t.y. esant draudiko ir naujojo bei senojo draudėjo susitarimui dėl teisių ir pareigų perleidimo¹²³. Priešingu atveju, jeigu nesant laiduotojo sutikimo prievolė perkeliama kitam asmeniui, laidavimas pasibaigia¹²⁴. Manytina, kad laikantis aukščiau įvardintų įstatymo reikalavimų, toks draudėjo pasikeitimas gali būti priemonė išvengti nuostolių tiek draudėjui, tiek draudikui, bei suteikia galimybę naudos gavėjui gauti tai, ko jis tikėjosi iš pagrindinės laidavimo draudimu apdraustos prievolės.

Kalbant apie laidavimo draudimo sutarties **nutraukimą**, paminėtina, kad šią sutartį gali nutraukti tiek draudėjas, tiek draudikas. Nors draudimo teisės moksle pagrįstai kritikuojama Civilinio kodekso 6.1009 str. 4 d. nuostata, pagal kurią draudėjui nutraukus sutartį prieš terminą, jis neįgyja teisės į sumokėtos įmokos dalį¹²⁵ (iš tiesų kam toks institutas išvis reikalingas, jei draudėjui iš to jokios materialinės naudos), tačiau laidavimo draudimo atveju ji visiškai pateisinama ir logiška. Taip yra dėl tos pačios ne kartą minėtos priežasties – draudimo sutarties nutraukimas nesuteikia teisės draudikui nemokėti draudimo išmokos naudos gavėjui pagal laidavimo raštą. Todėl logiška, kad draudikai perkelia šią nuostatą į draudimo taisykles.

Kitokios teisinės pasėkmės pagal draudimo taisykles atsiranda, kai draudimo sutartis nutraukiama draudėjo reikalavimu dėl draudiko kaltės (kai šis pažeidžia draudimo sutarties sąlygas), draudėjui gražinama įmoka, proporcinga galiojimo laikotarpiui, išskaičiuavus išmokėtą draudimo sumą. Ši norma, ne tik kad labai neapibrėžta, bet ir praktikoje nėra gyvybinga, kadangi draudikas pagal jau sudarytą draudimo sutartį pareigų turi tik naudos gavėjui, todėl sudėtinga įsivaizduoti kaip jis galėtų pažeisti draudimo sutartį, kad pakenktų draudėjo interesams, į kurią draudikas turi atgręžtinio reikalavimo teisę. Hipotetiškai svarstant, draudėjas galėtų bandyti reikalauti tokią sutartį nutraukti, jeigu draudikas išmokėtų draudimo išmoką, kai įvykis yra akivaizdžiai nedraudžiamasis (pavyzdžiui draudėjo prievolė

¹²² KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 156.

¹²³ Ibidem.

¹²⁴ Civilinio kodekso 87 str. 4 d.

¹²⁵ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*, monografija. Vilnius: Justitia, 2007, p. 159.

mokėti baudas, delspinigius). Tokiu atveju draudėjas galėtų bandyti sutaupyti- apsauga galiotų, nes laidavimo raštas vis tiek galiotų, o įmokos dalį proporcingam nepanaudotam laikotarpiui lyg ir galėtų draudėjas susigražinti. Visgi, kad šis institutas tik hipotetiškas lemia ir apatiškas racionalumas (draudimo įmokos paprastai būna labai nedidelės), ir antra, galimas blogo draudėjo vardo susikūrimas, kuris labai ap sunkintų jo galimybes sudaryti laidavimo draudimo sutartis su tuo pačia ar kita draudimo bendrove.¹²⁶ Be to, vargu ar toks argumentas būtų pripažintas, kadangi draudėjas turi kitą efektyvų būdą- negražinti išmokos sumos regreso tvarka.

Draudimo taisyklėse aptariamos ne tik laidavimo draudimo sutarties nutraukimo sąlygos, bet ir pateikiamas sąrašas, kada draudimo sutartis pasibaigia. Šiuo atveju draudimo kompanijos savo taisyklėse nurodo beveik identiškus laidavimo draudimo sutarties pabaigos pagrindus:

- 1) pasibaigus polise ir laidavimo rašto galiojimo laikotarpiui;
- 2) draudikui sumokėjus visas draudimo sutartyje numatytas draudimo išmokas arba kelių išmokėtų draudimo išmokų suma pasiekia draudimo sutartyje nurodytą draudimo sumą;
- 3) draudėjui įvykdžius visas prievoles prieš naudos gavėją, už kurias draudikas laidavo, ir naudos gavėjui gražinus laidavimo raštą;
- 4) šalims susitarus.

Šis sąrašas nėra baigtinis, pasitaiko ir kitų laidavimo draudimo sutarties pasibaigimo pagrindų.¹²⁷

¹²⁶ Laidavimo draudimo praktikoje draudikai ypač atsargiai draudžia draudėją, apie kurį turi bet kokios neigiamos informacijos.

¹²⁷ Likvidavus draudėjo įmonę, ir nesant jos peremėjų arba suėjus būsimos prievolės atsiradimo terminui, jei buvo laiduota už tokios prievolės įvykdymą, ir per numatytą terminą jai neatsiradus.

8. Laidavimo draudimo sutarties šalių ginčai

Ginčai tarp laidavimo draudimo sutarties šalių- tarp draudėjo ir draudiko negali būti sprendžiami Draudimo priežiūros komisijoje¹²⁸, kadangi tiek draudėjas, tiek naudos gavėjas šios draudimo rūšies atveju nėra vartotojai, o verslininkai¹²⁹.

Iš principo nėra apribojimų spręsti tokius ginčus arbitraže, tačiau draudikai nelinkę savo taisyklėse numatyti tokios galimybės. Taisyklėse numatoma, kad ginčai sprendžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, arba nurodoma draudėjo teisė kreiptis į teismą, arba pasakant, kad ginčai sprendžiami teisme pagal draudimo bendrovės buveinės adresą. Iki teismo paprastai reikalaujama ginčą spręsti derybų keliu. Draudikai nelabai linkę nurodyti taikytinos teisės, dėl to bylos turinčios užsienio elementą iš principo galėtų būti sprendžiamos taikant užsienio valstybės teisės normas. Iškyla klausimas, ar taikomos šios taisyklės draudiko ginčams su naudos gavėju, žinant kad juos sieja laidavimo, bet ne draudimo teisiniai santykiai? Atsakymas turėtų būti teigiamas, kadangi naudos gavėjams išduotose laidavimo raštuose nurodoma, kad jų neatsiejama dalis yra draudimo taisyklės. Taigi laidavimo sutarčiai taikomos ir draudimo taisyklėse numatytos ginčų sprendimo taisyklės.

Naudos gavėjui patyrus nuostolių dėl draudėjo veiksmų, o draudikui atsisakant mokėti draudimo išmoką, visuomet į bylą būtina įtraukti ir draudėją. Taip yra todėl, kad priteisus vienokią ar kitokią sumą, šiam kils pareiga grąžinti šią sumą draudikui regresu tvarka. Draudikui turint mokumo problemų, reikia prisiminti, kad draudiko ir draudėjo atsakomybė yra solidari prieš naudos gavėjo, todėl jis gali išsieškoti jam padarytą žalą tiek iš draudėjo, tiek iš draudiko¹³⁰.

Ieškinio senatis. LR civilinis kodeksas 1.125 str. 7d. numato sutrumpintą vienerių metų ieškinio senaties terminą teisiniams santykiams, kylantiems iš draudimo. Šis terminas taikomas ir laidavimo draudimo teisiniams santykiams, t.y. bet kokiems draudėjo ir draudiko ginčams dėl laidavimo sutarties galiojimo, pareigų pagal laidavimo draudimo sutartį

¹²⁸ Nepaisant to, kai kai kurie draudikai draudimo taisyklėse numato tokią galimybę. UAB „PZU Lietuva“. Sutartinių prievolių laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.pzu.lt/?pid=231&id=35>; ADB “RESO Europa”. Atsakomybės laidavimo užtikrinant tinkamą prievolių įvykdymą savanoriškojo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: http://www.resoeuropa.lt/al_tsk.pdf

¹²⁹ Draudimo įst. 207 str. numato, kad vartotojų (draudėjų ar naudos gavėjų, perkančių draudimo paslaugą šeimoms ar namų ūkio poreikiams tenkinti) ginčus su draudikais galima spręsti Draudimo priežiūros komisijoje.

¹³⁰ Civilinio kodekso 6.81 str. 2 d.

vykdymo, pasibaigimo, atsiskaitymų nutraukus draudimo sutartį ir pan. Visgi laidavimo draudimo sutarčių praktikoje kur kas dažnesni teisiniai ginčai tarp draudimo bendrovių ir naudos gavėjo, kadangi būtent pastarajam yra svarbesnis įvykio pripažinimo draudžiamuoju ir draudimo išmokos mokėjimo klausimas. Vadovaujantis LAT CBS suformuota praktika, kad draudiką ir naudos gavėją sieja laidavimo, bet ne draudimo teisiniai santykiai, tenka konstatuoti, kad šiuo atveju nėra taikomas vienerių metų ieškinio senaties terminas. Terminuoto laidavimo teisinių santykių senaties terminą reglamentuoja Civilinio kodekso 6.88 str., kuris įtvirtina 3 mėnesių senaties terminą nuo laidavimo termino ar prievolės įvykdymo termino suėjimo¹³¹. Šią Civiliniame kodekse įtvirtintą taisyklę draudimo bendrovės paprastai perkelia ir į laidavimo rašto tekstą. Toks trumpas ieškinio senaties terminas yra pateisinamas tuo, kad draudiko kaip laiduotojo rizika pasireiškia dėl draudėjo galimo nemokumo. Taigi draudimo kompanija yra suinteresuota, kuo anksčiau apie tai sužinoti, kad galėtų bandyti draudimo išmoką atgauti regreso tvarka iš draudėjo. Šis argumentas galėtų būti efektyvus draudiko gynimosi būdas sutartinių įsipareigojimų laidavimo draudimo atveju, taip pat kelionių organizatoriaus prievolių įvykdymo užtikrinimo draudimo atveju¹³², tačiau buvo atmestas muitinės procedūrų laidavimo draudimo atveju¹³³. Toje byloje LAT pasivadovavęs Muitinės kodekso¹³⁴ kaip specialaus teisės akto pirmenybe prieš Civilinio kodekso nuostatas, teismas konstatavo, kad muitinę ir draudimo bendrovę sieja garantijos teisiniai santykiai, o laidavimas yra kaip vienas iš garantijos būdų (kitas-užstatas), todėl nors draudimo bendrovei vykdant laidavimo draudimo veiklą laidavimo teisinių santykių ieškinio senaties terminai negali būti taikomi.

¹³¹ Šiuo atveju neaktualus Civilinio kodekso 6.89 str., kadangi draudimo bendrovės niekuomet neišduoda neterminuotų laidavimo raštų.

¹³² Lietuvos Respublikos vyriausybės patvirtitų Kelionių organizatorių prievolių įvykdymo užtikrinimo draudimo taisyklių 32.4 punkte nurodoma, kad laidavimo draudimas pasibaigia kitais LR CK numatytais atvejais.

¹³³ LAT CBS teisėjų kolegijos 2001m. kovo 29d. nutartyje c.b. likviduojama UAB DK „Hermis-draudimas“ v. Klaipėdos teritorinė muitinė, Nr. 3K-7-180/2001.

¹³⁴ Nuo 2004 m. gegužės 1d. nustojus galioti LR muitinės kodeksui, jį pakeitęs Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis muitinės kodeksą, iš esmės nepakeitė garantijos sampratos.

Išvados

1. Lyginamuoju požiūriu laidavimo draudimas iš esmės skiriasi nuo kitų draudimo grupių (išskyrus kredito draudimo grupę, nuo kurios atskirti laidavimo draudimą nėra paprasta), tačiau beveik nesiskiria nuo laidavimo kaip vieno iš prievolės įvykdymo užtikrinimo būdų. Vienintelis skirtumas yra tas, kad pagal laidavimo draudimo sutartį šalimi privalo būti draudimo bendrovė, tuo tarpu pagal laidavimo sutartį laiduotoju iš esmės gali būti bet kuris asmuo.
2. Toks instituto negrynumas verčia valstybių įstatymų leidėjus ir juos taikančias institucijas blaškytis tarp laidavimo draudimui taikytinų specialių draudimo veiklą ir bendrų civilinius teisinius santykius reglamentuojančių teisės normų, priartinant laidavimo draudimą prie draudimo, arba prie laidavimo.
3. Iš dalies dėl to, kad laidavimo draudimas panašesnis į laidavimą, o ne į draudimą, tik labai ribotai gali būti efektyvus draudimo teisės doktrinoje įsitvirtinęs *uberrima fides* principo taikymas.
4. Išdavus laidavimo draudimo sutarties liudijimą (polisą) susiklosto dvejopi savarankiški teisiniai santykiai: laidavimo teisiniai santykiai tarp kreditoriaus (naudos gavėjo) ir draudiko, bei draudimo teisiniai santykiai tarp draudėjo ir draudiko.
5. To pasėkmėje draudikas negali naudoti atsikirtimų prieš naudos gavėją ir atsisakyti mokėti išmoką, remdamasis koku nors draudėjo ikisutartinių ar sutartinių pareigų pagal draudimo sutartį nevykdymu, net ir esant draudėjo tyčiai ar nusikalstamai veikai.
6. Draudikas negali efektyviai pasinaudoti draudimo sutarties negaliojimo, pakeitimo, sustabdymo ar nutraukimo nuostatomis, kadangi tai neįtakoja draudiko kaip laiduotojo pareigų pagal laidavimo sutartį, ir jai patvirtinti išduotą laidavimo raštą.
7. Priešingai, pozityvistinių argumentų, kodėl dėl įvairių priežasčių nutraukus draudimo sutartį, draudėjas neturėtų teisės susigrąžinti dalį draudimo įmokos galiojant draudimo apsaugai, nėra.
8. Draudimo bendrovė išmokėjusi draudimo išmoką visuomet turi atgręžtinio reikalavimo teisę į draudėją. Tai lemia, kad draudimo bendrovė vertindama riziką ir sprendama sudaryti ar ne draudimo sutartį, pirmiausia domisi ne pagrindine prievole, už kurios įvykdymą laiduoja, bet galimybėmis atgauti draudimo išmoką iš draudėjo, jei tokią tektų mokėti įvykus draudžiamajam įvykiui.

Literatūros sąrašas:

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. (Valstybės žinios. 2000, Nr. 74).
2. Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. (Valstybės žinios. 2003, Nr. 94-4246).
3. Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. (Valstybės žinios. 1996, Nr. 73-1742).
4. Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas. (Valstybės žinios. 1990, Nr. 28-674).
5. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas. (Valstybės žinios. 1996, Nr. 84-2000).
6. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas. (Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010).
7. Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas. (Valstybės žinios. Nr. 56-1977).
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 birželio 12d. nutarimas Nr. 756 „Dėl kelionių organizatoriaus prievolių įvykdymo užtikrinimo draudimo taisyklių patvirtinimo“. (Valstybės žinios. 2003 Nr. 58-2593).
9. Lietuvos Respublikos valstybinės draudimo priežiūros tarnybos prie finansų ministerijos valdybos 1996m. gruodžio 11d. nutarimas Nr. 12 „Dėl gyvybės draudimo šakos ir ne gyvybės draudimo šakai priskiriamų grupių aprašymo patvirtinimo“. (Valstbės žinios. 2002 Nr. 1-44).

Europos sąjungos teisės aktai:

1. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92 nustatanti Bendrijos muitinės kodeksą. Oficialusis leidinys L 302, 19.10.1992, p.1.
2. 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva (89/48/EEB) dėl bendrosios aukštojo mokslo diplomų, išduotų po bent trejų metų profesinio mokymo ir lavinimo, pripažinimo sistemos. Oficialusis leidinys L 019 , 24/01/1989 p. 0016 – 0023.
3. 1991 m. birželio 20 d. Tarybos direktyva Nr. (91/371/EEB) dėl Europos ekonominės bendrijos ir Šveicarijos konfederacijos susitarimo dėl tiesioginio draudimo, išskyrus gyvybės draudimą, įgyvendinimo. Oficialusis leidinys L 205, 27.7.1991, p. 48–48.

Užsienio valstybių teisės aktai:

1. Insurance code [interaktyvus]. Legifrance [Žiūrėta 2007m. lapkričio 28d.]. Prieiga per internetą: http://www.legifrance.gouv.fr/html/codes_traduits/code_assu_somE.htm .

Specialioji literatūra:

1. KONTAUTAS, Tomas. *Draudimo sutarčių teisė*: monografija. Vilnius: Justitia, 2007.
2. John Lawry & Philip Rawling. *Insurance law: cases and materials*, Hart publishing, 2004.
3. Report (*Suretyship insurance in the European Economic Area: legislative environment, prudential supervision, regulatory arbitrages*). CEIOPS.
4. Kazimieras Zavackas. Uberrimae fidei principo turinys draudimo sutartiniuose teisiniuose santykiuose. *Jurisprudencija* 5(95), 2007 m.
5. MIKELĖNAS V. ir kt. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. I tomas, Pirmasis leidimas, Vilnius: Justitia, 2003.
6. Mikelėnas V. *Prievolių teisė. Pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002.

Teismų praktika:

1. LAT CBS teisėjų kolegijos 2000 m. lapkričio 20d. nutartis c.b. *UAB „Balticums draudimas“ v. V. Mažeikos II*, Nr. 3K-3-31227/2000, kat. 42.
2. LAT CBS teisėjų kolegijos 2003 m. kovo 5d. nutartis c.b. *UAB „Baltijos garantas“ v. Muitinės departamentas*, Nr. 3K-3-309/2003, kat. 32.2.; 67.
3. LAT CBS išplėstinės teisėjų kolegijos 2001 m. kovo 29 d. nutartis c.b. *likviduojama UAB DK „Hermis-draudimas“ v. Klaipėdos teritorinė muitinė*, Nr. 3K-7-180/2001, kat. 32.3, 31.3.6, 31.4.

Draudimo taisyklės:

1. UAB „PZU Lietuva“. Sutartinių prievolių laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.pzu.lt/?pid=231&id=35>.
2. UAB „Ergo Lietuva“. Pasiūlymo, išankstinio apmokėjimo, atlikimo ir garantinio laikotarpio laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5d.]. Prieiga per internetą: http://www.ergo.lt/verslo/laidavimo_draudimas.
3. ADB “RESO Europa”. Atsakomybės laidavimo užtikrinant tinkamą prievolių įvykdymą savanoriškojo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: http://www.resoeuropa.lt/al_tsk.pdf.
4. UAB “BTA DRAUDIMAS”. Sutartinių įsipareigojimų įvykdymo laidavimo draudimo taisyklės [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. gruodžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bta.lt/index.php?-973422778>.

Interneto svetainės:

1. www.dpk.lt. [interaktyvus] [žiūrėta 2008 m. kovo 27 d.]. <http://www.dpk.lt/files/apzvalga/apzvalga2006.pdf>.

Santrauka

Šiame darbe analizuojama laidavimo draudimo sutarties samprata, šios sutarties šalių bei kitų suinteresuotų asmenų (naudos gavėjo) teisės bei pareigos. Laidavimo draudimo samprata atskleidžiama palyginant ją su kitais panašiais institutais- laidavimu kaip prievolės įvykdymo užtikrinimu, kredito draudimu bei su civilinės atsakomybės draudimu. Toliau darbe pateikiamas esminių draudimo sutarties sąlygų pasireiškimas laidavimo draudimo sutarties atveju, atsižvelgiant į laidavimo draudimo specifiką. Detaliai analizuojamos konkrečios draudiko, draudėjo ir naudos gavėjo teisės ir pareigos, atsirandančios iš Civilinio kodekso, Draudimo įstatymo bei standartinių draudimo sutarties sąlygų (draudimo taisyklių). Aptariamos tiek minėtų subjektų ikisutartinės teisės bei pareigos, tiek teisės ir pareigos galiojant draudimo sutarčiai, įskaitant bet neapsiribojant teisėmis bei pareigomis įvykus draudžiamajam įvykiui. Nesant specialiųjų teisės normų, skirtų sureguliuoti laidavimo draudimo sutartį, įvertinama teorinė bei praktinė galimybė taikyti bendrąsias draudimo teisės sutarčių nuostatas šio teisės instituto atveju, ypač žiūrint iš draudimo bendrovės pozicijos. Darbe, *inter alia*, pateikiamas realiai susiklosčiusių bei teoriškai įmanomų praktinių situacijų teisinis įvertinimas.

Summary

In this work it is analysed the concept of suretyship insurance contract, rights and duties of the parties of this contract as well as rights and duties of other concerned persons (beneficiaries). The concept of suretyship insurance is revealed by comparison with similar institutions- suretyship as an ensurance of performance of obligations, credit insurance and civil liability insurance. Afterwards it is introduced essential conditions of suretyship insurance contract, bearing in mind the peculiarity of suretyship insurance. It is analysed in a detail matter concrete rights and duties of insurer, insured and beneficiary, arising from Civil code, Law of Insurance and standard terms of the contract (insurance rules). It is discussed pre-contractual rights and duties as well as rights and duties of contract of suretyship insurance, including but non restricting to duties and rights after the insured event. As there are no special rules, regulating suretyship insurance contract, it is assessed theoretical and practical possibility to apply general provisions of insurance contract, particularly from the position of insurer. In this work, *inter alia*, is introduced analysis of real and theoretically possible practical situations.